

ДРУЖЕСКА БЕСѢДА

СПИСАНИЕ —
ЗА ЛИТЕРАТУРА И
— ПОПУЛЯРНИ НАУКИ.

№ 4.

С.Б.

СЛАВОВ

М. МЕТЕРЛИНКЪ.

АГЛАВЕНА

и

СЕЛИЗЕТА.

← ДРАМА. →

ПРЪВЕДЕ ОТЪ ФРЕНСКИ

Н. НИКОЛАЕВЪ.

Лица:

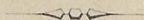
МЕЛЕАНДЪРЪ.

АГЛАВЕНА.

СЕЛИЗЕТА.

МЕЛИГРАНА, баба на Селизета.

МАЛКАТА ИСАЛИНА, сестра на Селизета.

І д ѣ й с т в и е .

—<>—
ЕДНИЧКА СЦЕНА.

Зала въ замъка.

Въ дъното на залата Мелиграна е заспала на едно кресло.
Влизатъ Мелеандъръ и Селизета.

—<>—
Мелеандъръ. Ето писмото на Аглавена: (чете). „Не излизайте да ме посрѣщате. Останете въ залата, дѣто обикновено чакате да удари часътъ за почивка, и азъ тѣй ще приличамъ по-малко на чужда. Пиша ви това, като слизамъ отъ парахода, който ме доведе при васъ. Пжтуването ни бѣ приятно и хубаво, но, като слѣзохъ на суша намѣрихъ, че пжтищата сж се развалили отъ дъждоветъ; и слънцето, навѣрно, ще заседне, прѣди да видя върховетъ на замъка, дѣто добрата Селизета ще бжде любезна да приеме вдовицата на брата си“ . . .

Селизета (плѣсва ржицъ). Ахъ! слънцето засѣда!... Гледай! Тя трѣба да е вече близу . . . Ще видя . . .

Мелеандъръ (задържа я съ едно движение и продължава да чете). „ . . . Видѣла съмъ ви само веднажъ, Мелеандре, посрѣдъ шума и смущението на моята свадба — моята бѣдна свадба, уви! — дѣто ний не забѣлѣжихме госта, когото никога не канятъ, но който винаги сѣда на мѣстото на щастието, което чакаме. Видѣла съмъ ви само веднажъ, оттогава сж се изменили три години; обаче, азъ ида при васъ по-малко неспокойна, отколкото бихъ била, ако бѣхме расли въ една и сжща люлка“ . . .

Селизета (обръща се). Ахъ! Баба спи още! . . . Ще трѣба ли да я събудя, кога дойде Аглавена? . . .

Мелеандъръ. Да, тя сама поиска . . .

Селизета. Бѣлитѣ ѱ коси покриватѣ очитѣ ѱ . . .
Тя не е честита тая вечеръ. О! азъ ще я цѣлуна . . .

Мелеандъръ. Недѣй, не я събуждай отсега . . .
(продължава да чете). „ . . . Азъ не се съмнѣвамъ, че въ твоеото лице ще намѣря братъ! . . . Ний почти нищо не сме си казали; но нѣколкото думи, що размѣнихме, съвсѣмъ не приличаха на ония, които бѣхъ чувала дотогава“ . . .

Селизета. Не чети тѣй бърже . . .

Мелеандъръ (продължава да чете). „ . . . А сетнѣ, какъ бързамъ да пригърна Селизета! . . . Тя трѣба да е тѣй добра, тѣй хубава, щомъ ви люби и щомъ вий я любите! Ще я обикна и азъ, даже много повече отъ васъ, защото умѣя по-силно да обичамъ: азъ съмъ била нещастна . . . Но сега съмъ честита, че съмъ страдала; азъ мога да сподѣля съ васъ това, на което ме е научила скърбъта. Понѣкога ми се струва, че данѣкътъ, що съмъ платила, стига и за трима ни; че сждбата нѣма вече какво да ѱска и че ний можемъ да се надѣмъ за единъ чуденъ животъ. Ний нѣма да се грижимъ за нищо друго, освѣнъ за щастieto. И за васъ, и за мене, за Селизета така сжщо, като сжда по това, що сте ми говорили за нея, щастieto се състои въ туй, което е най-добро у самитѣ насъ. Ний нѣма да имаме друга грижа, освѣнъ тая — да станемъ, колкото е възможно, похубави, за да се обичаме и тримата повече; а като се обичаме, ний ще станемъ по-добри. Ний ще вложимъ толкозъ любовъ въ самитѣ насъ и около насъ, че нѣма да остане мѣсто за нещастие и скърбъ; и ако тѣ, въпрѣки туй, дойдатъ, ще трѣба да станатъ по-мили, прѣди да похлопатъ на вратата ни. . . “

Една врата се отваря. Влиза малката Исалина.

Исалина. Азъ взехъ ключа, сестрице, взехъ ключа.

Мелеандъръ. Какъвъ ключъ?

Селизета. Ключътъ отъ напуснатия фаръ.

Мелеандъръ. Азъ мислѣхъ, че е изгубенъ . . . .

Селизета. Бѣхъ поржчала да направятъ другъ.

Мелеандъръ. Дано изгубишь и него. . . .

Селизета (разглежда ключа). Колко е голѣмъ!.. Той не прилича на изгубения. . .

Исалина. Азъ бѣхъ тамъ, сестрице, когато го опитвахъ. Отвориха три пѣти, сетнѣ пакъ затвориха... Този ключъ отваря много по-лесно отъ другия, който бѣше рждясалъ . . . Но миналия пѣтъ едва заключиха вратата, защото вѣтърътъ духаше отъ другата страна . . . Вѣе силенъ вѣтъръ тази вечеръ. Чайкитѣ се чуватъ около кулата; тѣй сжщо и гължитѣ . . . Тѣ още не сж си легнали . . .

Селизета. Тѣ мене търсятъ; вече петнадесетъ дни не сж ме виждали тамъ . . . . Азъ ще ида утрѣ.

Исалина. Съ мене ли, сестрице?

Селизета. Да; ако идешъ да си легнешъ още сега; дойкага те чака . . . (Исалина излива). Тя хубава ли е?

Мелеандъръ. Коя?

Селизета. Аглавена.

Мелеандъръ. Да, много хубава . . .

Селизета. На коя прилича?

Мелеандъръ. Тя не прилича на другитѣ жени . . . Тя прѣдставява друга хубость и — толкозъ! . . . . една по-странна и по-съдържателна хубость; хубость, която се мѣни и увеличава, тѣй да се каже . . . хубость, отъ която блика душа . . . . Послѣ, ти ще видишь, тя има чудни коси; би казалъ човѣкъ, че тѣ взематъ участие въ всичкитѣ ѣ мисли . . . . Тѣ се смѣятъ или плачатъ, споредъ това, весела ли е тя или тжжна, даже и тогазъ, когато тя не знае, дали е щастлива или нещастна . . . Азъ никога не съмъ виждалъ коса да живѣе тѣй. Тѣ би я издавали непрѣмѣнно, ако, разбира се, значи, че издавашъ нѣкого, ако откриешъ нѣкоя добродѣтель, която той самъ би крилъ; защото тя нѣма какво друго да крие . . . .

Селизета Азъ зная, че не съмъ хубава . . .

Мелеандъръ. Ти нѣма да повторишъ туй, кога тя пристигне. Прѣдъ нея не можешъ да говоришъ това, което не мислишъ, или което е безполезно. Тя изгася около нея си всичко, което не е истина...

Селизета. Тя изгася около нея си всичко, което не е истина . . . .

Мелеандъръ. Селизето?

Селизета. Мелеандре?

Мелеандъръ. Мисля, че има близо четири години, откакъ живѣемъ наедно? . . . .

Селизета. Ще стане четири години въ края на лѣтото.

Мелеандъръ. Близо четири години вече ти си около мене, всѣкога хубава, всѣкога любеща и мила, съ усмивка отъ щастие на устата . . . Ти не си плакала много често, не ли? прѣзъ тия четири години? Или, най-много, поронила си нѣколко сълзици, когато нѣкоя отъ обичнитѣ ти птички отлиташе, когато баба ти нѣщо ти се поскарваше или когато любимитѣ ти цвѣтя повѣхваха. Но върнѣше ли се птичката, угаложеше ли се баба ти и забравяха ли се цвѣтята, ти влизаше въ залата засмѣна; и вратитѣ се блѣскаха, прозорцитѣ се отваряха и нѣщата падаха, когато ти скачаше на колѣнитѣ ми и ме цѣлуваше, като нѣкоя дѣвойка, която си иде отъ училище. Мисля, може да се каже, че бѣхме щастливи; между това, азъ често се питамъ, живѣхме ли ний достатъчно близу единъ до другъ? . . . Не зная, азъ ли нѣмахъ търпение да вървя слѣдъ тебе или ти гледаше да вървишъ много бърже; но много често, кога се опитвахъ да ти говоря, както сега ти говоря, ти, сѣкашъ, че ми отговаряше отъ другия край на свѣта, дѣто се бѣ отдалечила по причини, които не проумѣвамъ . . . Мигаръ нашата душа толкозъ много се бои, и въ любовта се влага малко истина? Колко пжти сме се въздържали да се приближимъ до нѣщо, което би било хубаво и което би ни сблизило повече, отколкото туй се постига съ цѣлувка . . . . Не зная защо, но тая вечеръ особно чувствувамъ всичко това. — Да не е за туй, че си спомнямъ

живо Аглавена поради писмото ѝ и пристигането ѝ, което като че смъква нѣкаква тежестъ отъ сърдцата ни? — Ний, струва ми се, сме се обичали, колкото човѣкъ може да обича. Но когато дойде тя, ще се обичаме повече, ще се обичаме съвсѣмъ иначе, много по-дълбоко, ти ще видишь . . . И тъкмо затуй азъ съмъ тъй щастливъ, че тя пристига . . . . Самъ не би могълъ да бжда честитъ . . . . Азъ нѣмамъ нейната сила, ако и да гледамъ на работитѣ като нея. Тя е отъ ония сжщества, които знаятъ да сливатъ душитѣ въ тѣхния изворъ; и, когато тя е съ тебе, не усѣщашъ вече нищо между себе си и истината . . . .

Селизета. Обичай я, щомъ я обичашъ. Азъ ще си ида . . . .

Мелеандъръ. Селизето!

Селизета. Азъ зная, че не разбирамъ . . . .

Мелеандъръ. Ти разбирашъ, Селизето, и именно, защото зная, че разбирашъ, безъ да искашъ, да признаешъ, ти говоря за тия работи . . . . Ти имашъ душа, много по-дълбока отъ тая, която ми показвашъ; тая душа ти криешъ отъ мене, кога искамъ да те проумѣя . . . . Не плачи, Селизето, това не е укоръ.

Селизета. Азъ не плача. Защо ще плача?

Мелеандъръ. При все това забѣлзвамъ, че устнитѣ ти треператъ . . . .

Селизета. Мислѣхъ за съвсѣмъ друго нѣщо . . . . Истина ли е, че е била нещастна?

Мелеандъръ. Да; била е нещастна поради братата ти . . . .

Селизета. Може би, е заслужила участъта си . . . .

Мелеандъръ. Не зная, да ли една жена заслужва нѣкога да бжде тъй злочеста . . . .

Селизета. Що ѝ е сторилъ братъ ми?

Мелеандъръ. Тя ме моли да не ти обаждамъ . . . .

Селизета. Вий пишехте ли си?

Мелеандъръ. Да; пишехме си често.

Селизета. Ти не си ми обаждалъ това!

Мелеандръ. Показвахъ ти много пжти писмата и, но ти не любопитствувахъ да ги четешъ . . .

Селизета. Не си спомнямъ.

Мелеандръ. Азъ пкъкъ си спомнямъ . . . .

Селизета. Дѣ си я видѣлъ за послѣденъ пжтъ?

Мелеандръ. Както ти и казахъ, видѣлъ съмъ я само веднажъ ; то бѣше въ парка на братовия ти замъкъ . . . Бѣхме подъ дърветата . . . .

Селизета. Вечеръта ли?

Мелеандръ. Да; вечеръта.

Селизета. За какво ти говори тя!

Мелеандръ. Ний говорихме много малко. Но можяхме да видимъ, че нашитѣ два живота иматъ една и сжща цѣль . . . .

Селизета. Цѣлунахте ли се?

Мелеандръ. Кога?

Селизета. Онази вечеръ . . . .

Мелеандръ. Да, като се раздѣляхме . . . .

Селизета. Ахъ!

Мелеандръ. Азъ мисля, че тя нѣма да остане дълго у насъ, Селизето . . . .

Селизета. Не, не; азъ желая да остане . . . . (Чува се шумъ отвънъ). Тя е! (Тича на прозореца). Изъ двора се виждатъ факели . . . .

Мълчание. Голѣмата врата се отваря, и Аглавена се показва на прага. Тя влиза, безъ да продума нѣщо, и отива при Селизета, която гледа.

Мелеандръ. Цѣлунете се.

Аглавена. Да. (Цѣлува продължително Селизета, послѣ отива при Мелеандръ, когото така сжщо цѣлува). И васъ сжщо . . . .

Селизета. Ще разбудя баба . . . .

Аглавена (гледа Мелиграна). Тя спи дълбоко . . . .

Мелеандръ. Тя си спи тѣй прѣзъ по-голѣмата частъ на деня . . . . Ржцѣтѣ ѝ сж парализирани . . . . Елате, тя пожела да ви види тая вечеръ.

Аглавена (улавя ржката на Мелиграна и се навежда надъ нея). Бабо . . .

Мелиграна (събужда се). Селизето! (Отваря очи). А! коя сте вий?

Аглавена. Аглавена . . .

Мелиграна. Боя се . . .

Аглавена. Мога ли да ви цѣлуна, бабо?

Мелиграна. Вий ме наричате баба? Азъ не ви виждамъ добръ . . . Кой е задъ васъ?

Селизета (излазя отпрѣдъ). Азъ съмъ, бабо.

Мелиграна. А! ти ли си, Селизето? Не те виждамъ . . . Дай лампата по-близо, дѣте мое . . .

(Селизета донася една лампа и освѣтява Аглавена).

Мелиграна (гледа Аглавена). О! вий сте хубава! . . .

Аглавена. Мога ли да ви цѣлуна сега бабо?

Мелиграна. Не; не ме цѣлувайте тая вечеръ . . . Азъ страдамъ повече отъ другъ пжтъ; само Селизета може да се приближи до мене, безъ да ми причини страдание . . .

Аглавена. И азъ желая да се науча да не причинявамъ страдание . . .

Мелиграна (гледа я втренчено). Не зная, позволено ли е да бжде една жена толкозъ хубава . . .

Аглавена. Добръ е, напротивъ, да бждемъ, колкото е възможно, по-хубави, бабо.

Мелиграна. Цѣлуни ме, Селизето, прѣди да заспя, и отмѣсти лампата. . . Бѣхъ засънувала единъ хубавъ сънь . . .

Селизета (връща се съ лампата). Трѣба да ѝ се прощава: тя е болна . . .

Аглавена. Какво да ѝ се прости?—Вий изгубихте нѣщо . . . Какво падна на плочитѣ? (Прибира падналия ключъ). Ахъ! какъвъ чуденъ ключъ! . . .

Селизета. Този ключъ е отъ моята кула . . . Вий не знаете, какво отваря този ключъ . . .

Аглавена. Какъвъ е страненъ и колко е тежкъ! . . . И азъ донесохъ единъ златенъ ключъ,

ще ви го покажа... Нѣма нищо по-хубаво отъ ключа, докато не се знае, какво отваря той...

Селизета. Утрѣ ще узнаемъ... Забѣлѣзахте ли, като идѣхте насамъ, една стара кула на самия край на замъка, чийто връхъ е вече разваленъ?

Аглавена. Да; видѣхъ нѣщо такова, което изглеждаше да се руши подъ небето. Прѣзъ отворитѣ на стѣнитѣ се виждаха звѣздитѣ.

Селизета. Именно, това е; това е моята кула, единъ напуснатъ вече фаръ. Никой не смѣше да се изкачи тамъ... Тамъ се отива прѣзъ единъ дълъгъ коридоръ, на който азъ намѣрихъ ключа. Сетѣ го изгубихъ... Поржчахъ да направятъ другъ, защото тамъ не ходи никой, освѣнъ азъ. Понѣкога Исалина ме придружава. Мелеандъръ се е качвалъ само веднажъ; завива му се свѣтъ. Много високо е, както ще видите. Оттамъ се вижда цѣлото море. То се пѣни около кулата, но не и около цѣлия замъкъ. И много морски птици живѣятъ въ дупкитѣ на стѣнитѣ. Тѣ начеватъ да крѣскаатъ, кога ме съгледатъ. Има и стотина гълъба; искахме да ги прѣмѣстимъ оттамъ, но не щѣха да се измѣстятъ оттука. Все си идатъ... Уморени ли сте?

Аглавена. Да, малко, Селизето. Изминахъ дълъгъ пѣтъ.

Селизета. Да, така е... Ще се изкачимъ тамъ утрѣ, защото сега е и вѣтровито. (Мълчание).

Мелеандъръ. Чудно нѣщо, Аглаveno... Имахъ толкозъ много да ви говоря... При все това, въ първитѣ минути всичко нѣмѣе; струва ми се, че чакаме нѣщо.

Аглавена. Чакаме, наистина, да заговори мълчанието...

Мелеандъръ. Що ви казва то?

Аглавена. Да можеше се повтори, какво ни казва то, туй нѣмаше да бѣде вече мълчание... Ний произнесохме само нѣколко незначителни думи, думи, които всѣки другъ би изказалъ, при все туй, сме спокойни и знаемъ, че сме си казали нѣща,

които струватъ много повече отъ нашитѣ думи. Ний си казахме ония обикновени думи, които си размѣнятъ чужденци при срѣщането си, но кой знае всичко онова, което стана помежду трима ни; и дали туй, което има да ни се случи, не се е рѣшило съ нѣкоя отъ тия думи. . . Има ли сждба, до която да не сж се допирали думи? Но онова, което зная, въ всѣки случай, то е, че нашето безмълвие ми прѣдсказва, че азъ ще обикна Селизета като сестра. . . Мълчанието ми подсказва това въ душата от- какъ съмъ влѣзла тука; и тоя е едничкиятъ гласъ, който чухъ добрѣ. (Пригрѣща Селизета). Защо, Селизето, трѣба човѣкъ толкозъ да ви обича и да плаче, безъ да ще, когато ви цѣлуне? (Цѣлува я продължително). Ела и ти, Мелеандре. . . (Цѣлува и него). Може би, тая цѣлувка сме чакали и тримата ний, и тя ще бжде печата, който ще запечата нашето мълчание тая нощъ. . . (Излизатъ).

II дѣйствие.

—<—>—
I СЦЕНА.

Люлка отъ листа въ парка.

Влизатъ Аглавена и Мелеандръ.

—•—•—

Мелеандръ. Нѣма и осемъ дни, откакъ живѣемъ наедно подъ този покривъ, и азъ не мога вече да повѣрвамъ, че не сме расли въ една и сѣща люлка. Струва ми се, че никога не сме били раздѣлени, и че азъ съмъ те позналъ, прѣди да позная себе си. Чини ми се, че ти се явявашъ винаги прѣдъ мене, азъ усѣщамъ твоята душа по-добрѣ, отколкото моята, ти си по-близу до мене, отколкото азъ съмъ до себе си; и ако нѣкой ми кажеше: „трѣба да спасишъ живота си“, твоя животъ би трѣбало да спася, за да мога да живѣя. . . Азъ не мога вече да се видя тамъ, дѣто нѣма тебе, азъ не мога да се найдя, не мога да се усмихвамъ, не мога вече да се обичамъ, освѣнъ като обичамъ тебе самата. Често ми се струва, че душата ми и сѣщството ми и всичко, което тѣ притежаватъ, сѣ се прѣмѣстили, и че, когато те цѣлувамъ разплаканъ, азъ чувствувамъ, че цѣлувамъ оная частъ отъ мене, която не е отъ този свѣтъ . . . .

Аглавена. Сѣщото казвамъ и азъ Мелсандре. Като те цѣлувамъ, струва ми се, че цѣлувамъ себе си, кога съмъ по-хубава . . . Азъ чувствувамъ, че живѣя, когато ти си около мене; азъ чувамъ гласа си само, когато е смѣсенъ съ твоя гласъ. Азъ се търся нѣидѣ вънъ отъ мене и само въ тебе се намирамъ, тебе търся вънъ отъ мене и пакъ у себе

си те намирамъ . . . Азъ не различавамъ вече нашитѣ ржцѣ, души, устни . . . Азъ не зная вече, ти ли си моята яснота или азъ ставамъ твоя свѣтлина . . . . Всичко се тѣй съчетава въ нашитѣ сжщества, че е невъзможно да се каже, дѣ се начева единътъ отъ насъ и дѣ се свършва другата . . . Най-малкиятъ твой жестъ ми наумѣва мене самата; всѣка твоя усмивка, всѣко твое мълчание и всѣка твоя дума ми причинява ново упоение . . . Азъ чувствувамъ, че цвѣтя въ тебе, както ти цвѣтишь въ мене; ний се възраждаме непрѣстанно единъ въ другъ . . . .

Мелеандъръ. Едно нѣщо само ни отдѣля още, и то е нашето удивление . . . .

Аглавена. То е право; азъ се чудя день и нощъ, че може, наистина, да сжществува създание, като тебе . . . .

Мелеандъръ. И азъ тѣй! . . . Очитѣ ми, ржцѣтѣ ми и ушитѣ ми не стигатъ вече . . . . Мисля, че сънувамъ, кога те видя, мисля, че сънувамъ, кога те чуя, мисля, че съмъ сънувалъ, кога не те виждамъ вече, мисля, че съмъ се излъгалъ, кога не те чувамъ вече. Завръщамъ се при тебе, и още ми се струва, че се мамя . . . . Азъ те виждамъ, чувамъ, цѣлувамъ, и въ тоя сжщи моментъ пакъ гледамъ да избѣгамъ нѣйдѣ, за да намѣря другата си увѣреностъ . . . .

Аглавена. Сжщо и азъ . . . Кога съмъ до тебе, азъ би желала да се отдалеча, за да те гледамъ отъ по-близу, като остана сама; и кога съмъ сама, азъ почвамъ да те търся, защото зная, че твоята душа ме чака хиляди пжти по-прѣданна, отколкото мисля . . . Азъ не зная вече, какво да правя посрѣдъ едно щастие, като нашето; би казалъ човѣкъ, че отъ много щастие азъ едва ли не ставамъ нещастна понѣкога . . .

Мелеандъръ. Тогава, дѣ си била прѣзь всичкитѣ тия години, когато и не сме подозирали, че живѣемъ и двама? . . . .

Аглавена. И азъ мисля за туй, Мелеандре, защото нашитѣ души заговарятъ много по-рано отъ нашитѣ уста . . .

Мелеандъръ. Между това, когато ти ми говоришъ, азъ слушамъ за пръвъ пжть собствения си гласъ . . .

Аглавена. Тъй и азъ, когато ти говоришъ, азъ слушамъ своето сърдце; и когато мълча, азъ чувамъ твоео сърдце... Азъ не мога вече да намѣря моето, безъ да срѣщна твоео. Азъ не мога да търся твоео, безъ да намѣря моето . . .

Мелеандъръ. Ний имаме у насъ единъ и сжщъ миръ... Богъ, навѣрно, се е измамилъ, като е създалъ двѣ сжщества отъ нашето сжщество . . .

Аглавена. Дѣ, прочее, си билъ и ти прѣзъ ония години, когато съмъ чакала сама? . . .

Мелеандъръ. И азъ чакахъ самъ и вече се не надѣхъ . . .

Аглавена. И азъ чакахъ сама, но се надѣхъ винаги . . .

Мелеандъръ. Но кой ти е казалъ, че нѣкоя те чака тъй? . . .

Аглавена. Никой нищо не бѣ ми казалъ, и азъ не знаехъ нищо освѣнъ това, което човѣкъ знае, безъ да подозира; и азъ те знаехъ, безъ да бѣхъ те видѣла нѣкога . . .

Мелеандъръ. А можеше ли да ме обикнешъ толкова, колкото азъ те обичахъ, прѣди да бѣше ме видѣла? . . .

Аглавена. Ти бѣше ли ме видѣлъ, както азъ бѣхъ те видѣла, прѣди да те срѣщна? . . .

Мелеандъръ. Азъ не вѣрвамъ да се е случвало другиму това, което намъ се случи; нито че има другъ животъ, който да прилича на нашия . . .

Аглавена. О! Азъ мисля понѣкога, че туй е невъзможно! . . .

Мелеандъръ. И азъ сжщо се боя . . .

Аглавена. А отъ какво се боишъ?... Ний се намѣрихме, отъ какво, тогава, можемъ да се страхуваме още?

Мелеандъръ. Именно, когато си честитъ, трѣба да се боишъ повече... Нищо не е по-застрашително, отъ щастieto; и всѣка цѣлувка, която давашъ, може да създаде врагъ... послѣ, има и друго нѣщо...

Аглавена. Какво?

Мелеандъръ. Селизета...

Аглавена. Е, добръ?

Мелеандъръ. Мислила ли си за Селизета?

Аглавена. Да.

Мелеандъръ. И туй не те смущава?

Аглавена. Не, туй нѣма да ме смущава вече..

Мелеандъръ. Тя ще страда, може би...

Аглавена. Не мога ли да те обичамъ като братъ, Мелеандре?

Мелеандъръ. Но ако и тогазъ тя плаче?

Аглавена. Тя нѣма да плаче дълго, ако и тя се издигне съ насъ... Защо да се не издигне и тя до любовта, която не познава дребнавоститѣ на любовта? Тя е по-добра, отколкото мислишъ, Мелеандре; ний ще ѝ протегнемъ ржка: тя ще съумѣе да ни послѣдва; и веднажъ при насъ, тя вече нѣма да плаче... И тя ще ни благославя за пролѣнитѣ сълзи, защото има сълзи, които сж по-благотворни и отъ цѣлувкитѣ...

Мелеандъръ. Вѣрвашъ ли, че би могълъ да те обичамъ, като сестра, Аглавенѣ?

Аглавена. А!...

Мелеандъръ. Мислишъ ли, че би могла да ме обичашъ, като братъ?

Аглавена. Когато ти ме питашъ това, азъ не зная вече...

Мелеандъръ. Азъ вече не мога да повѣрвамъ това. Ний ще се боримъ денѣ и ноцѣ, ще се боримъ

дълго; и нашитъ най-хубави усилия, които любовта ще направи драгоцѣнни, а хубостта и истината — по-голѣми, ще се изтощатъ въ една безплодна борба... И колкото повече се боримъ, толкозъ повече ще виждаме помежду си влѣчението, което ще бжде едно було повече, и то тъмно... И най-хубавото у насъ ще изчезне поради туй влѣчение... Менъ ми се струва, че въ основата на това лежи едно много просто нѣщо; обаче, туй просто нѣщо е понѣкога тѣй могъщо, че може да отдалечи за винаги двѣ души отъ тѣхното пълно щастие... Нали всичко — звѣздитъ и цвѣтята, утрата и вечеритъ, мислитъ и сълзитъ, — се промѣня споредъ цѣлувката, която се дава и получава? . . . . Мигаръ нощта има сжщата дълбочина въ очитъ на една сестра, както въ очитъ на любимата жена? Да не затваряме вратата на най-хубавитъ истини... всичката свѣтлина на нашитъ два живота ще се помрачи отъ една малка лъжа... Ти не си ми сестра, Аглавено, и азъ не би могълъ те обича, като сестра...

Аглавена. Истина е, че ти не си ми братъ; но въ това е и нашето страдание.

Мелеандъръ. И ти ли обичашъ безполезнитъ страдания?

Аглавена. Азъ обичамъ само ония страдания, които мога да отнема на другитъ...

Мелеандъръ. Но кои страдания бихме могли да отнемемъ тукъ на другитъ, безъ да убиемъ всичко най-хубаво у насъ?

Аглавена. Ний още не знаемъ това, но трѣба да постъпваме, като че го знаемъ — и ако човѣкъ се лъже, по-добрѣ е да се лъже за своя смѣтка...

Мелеандъръ. Зная, но какво да правя?

Аглавена. Сждбата ни сближи, ний се опознахме, както никога други двѣ сжщества не сж могли да се опознаятъ. Ний се обичаме; и нищо на свѣта вече не може попрѣчи да те любя и да ме любишь...

Мелеандъръ. И азъ вѣрвамъ това. Не виждамъ нищо на свѣта...

Аглавена. Но, ако нѣкое невинно създание заплачеше поради мене, ще ме познаешъ ли?

Мелеандъръ. Тя нѣма да плаче, защото се лъже.

Аглавена. И сълзитѣ, които се лъжатъ, биватъ горчиви.

Мелеандъръ. Тогава, ще остане да избѣгаме, Аглавено; но това е невъзможно!... Едно толкозъ хубаво нѣщо не е дадено, за да загине; и ний трѣба да помнимъ длѣжноститѣ си къмъ насъ....

Аглавена. И азъ мисля туй, Мелеандре; и азъ мисля, че можемъ да сторимъ нѣщо по-добро, отколкото да избѣгаме... Азъ не мога да допусна, че тия нѣща сж дадени, за да се свършатъ съ сълзи...

Мелеандъръ. Човѣкъ не знае, защо се тѣ създаватъ, но знае, че сълзитѣ се не бавятъ...

Аглавена. Докато тѣ дойдатъ, ако трѣба нѣкой да страда, този нѣкой трѣба да сме ний... Има хиляди длѣжности; но азъ мисля, че човѣкъ се лъже рѣдко, когато се опитва да вземе върху си страданието на по-слабия отъ себе си.

Мелеандъръ (прѣгрѣща я). Ти си хубава, Аглавено...

Аглавена (прѣгрѣща го). Азъ те любя, Мелеандре...

Мелеандъръ. Ти ли плачешъ, Аглавено?

Аглавена. Не азъ, а ний, Мелеандре...

Мелеандъръ. Пакъ ний ли треперимъ...

Аглавена. Да...

(Тѣ се прѣгрѣшатъ. Раздава се болезненъ викъ измежду листата; сетнѣ се вижда Селизета да тича разплетена къмъ замъка).

Мелеандъръ. Селизета!

Аглавена. Да...

Мелеандъръ. Тя ни е чула... Тя тича къмъ замъка...

Аглавена (сочи му Селизета). Стигни я!... Стигни я!...
Мелеандръ. Да . . .

(Спуска се слѣдъ Селизета; Аглавена се опира на едно дърво и плаче мълчеливо).

II СЦЕНА.

**Въ дъното на парка. Една каменна пейка
 край езерото.**

Аглавена е заспала на пейката прѣбулена. Влиза Селизета.

Селизета. „Селизета, малката Селизета, не трѣба да плаче . . .“ Той ме жали, защото ме не обича вече . . . Не го обичамъ и азъ вече . . . Тѣ мислятъ, че ще остана спокойна; и че стига да ме цѣлунатъ, а да гледатъ другадъ . . . „Селизета, малката Селизета . . .“ Казватъ тѣ много нѣжно; о! много по-нѣжно, отколкото винаги . . . Той гледа друго нѣщо, когато ме цѣлува сега; или по-добрѣ, той ме гледа, като че ли иска прошка . . . И когато тѣ се цѣлуватъ, азъ трѣба да се крия, като че съмъ краля . . . Тѣ излѣзоха и тая вечеръ; азъ ги изгубихъ отъ очи . . . „Малката Селизета“ не знае тайната . . . съ нея говорятъ само съ усмихване . . . цѣлуватъ я по челото . . . прѣдлагатъ ѝ цвѣтя и плодове . . . „Малката Селизета“ се закриля отъ чужденката . . . цѣлуватъ я плачешкомъ, за да кажатъ: о! бѣдното създание . . . нѣма какво да се стори тукъ . . . Тя нѣма да си иде . . . но тя не ще види нищо . . . и тѣ си улавятъ ржцѣтъ, кога тя си извърне главата . . . да, да; докато . . . Търпение, търпение . . . И „малката Селизета“ ще заговори единъ день . . . Тя още не знае, какво трѣба да се направи, но търпение, търпение, и вий ще видите . . . (Съглежда Аглавена на пейката).

Тѣ сж тукъ! . . . Тѣ сж заспали въ прѣгрѣдкитѣ единъ на другъ! . . . О! това! . . . това! . . .

отивамъ!... Исалина, бабо!... Трѣба да видятъ!... Трѣба да видятъ това!... Никой нѣма да дойде!... Азъ съмъ винаги сама... Отивамъ. (Приближава се). И тя е сама... туй лжчъ на мѣсечината ли е или пъкъ е нейното бѣло покривало?... Тя спи; какво ще правя? О! тя не знае!... тя е току до резервуара и, ако се обърне, ще падне въ водата.... валѣло е... тя си е завила главата, но гърдитѣ ѝ сж открити... тѣ сж се измокрили... тя е изстинала... тя не познава мѣстото... паднала ли е или е болна?... О! тя трепери, като спи... Азъ ще ѝ метна дрехата си. (Завива Аглавена и подига булото, което скрива лицето ѝ).

Тя спи дълбоко... мисля, че е плакала.... Не изглежда щастлива... не изглежда по-щастлива отъ мене... Тя е блѣдна; азъ виждамъ, че и тя плаче... Тя е хубава.... хубава е, когато е тѣй блѣдна... би рекълъ нѣкой, че се слива съ блѣсъка на луната... не бива да я събудя изведнажъ... може да се стрѣсне и да падне въ водата. (Навежда се плахо). Аглавено... Аглавено...

Аглавена. (пробужда се). А!... видѣло е рече....

Селизета. Внимавайте... вий сте току до водата... Не се обръщайте да ви се не завие свѣтъ...

Аглавена. Дѣ съмъ азъ?

Селизета. На брѣга на резервуара съ сладка вода... Не знаехте ли?... Сама ли дойдохте?... Трѣбаше да внимавате, че туй мѣсто е опасно....

Аглавена. Азъ не знаехъ... бѣше тъмно.... видѣхъ плета отъ чимшири, послѣ една пейка.... бѣхъ тѣжна и уморена....

Селизета. Студено ли ви е? Загърнете си тогава, дрехата....

Аглавена. Каква е тая дреха? — Тя е твоята, Селизето? — Ти ли ме зави, когато спѣхъ?... — Но на тебе е студено... Ела тукъ да завия и тебе... Ти треперешъ повече огъ мене.... (Обръща се). Ахъ!

азъ виждамъ . . . Сега, когато мѣсецътъ е изгрѣлъ, виждамъ водата, която се лъщи между двѣтѣ стѣни . . . Да мрѣднѣхъ само и . . . . и да не бѣше ти . . . . (Гледа продължително Селизета и я прѣгрѣща). Селизето . . .

Селизета. Да не седимъ тукъ . . . . Тукъ има треска . . . .

Аглавена. Минути, като тия, не бива да се чакатъ другъ пѣтъ. Тѣ не се случватъ по два пѣти . . . . Азъ видѣхъ твоята душа, Селизето, защото прѣди малко ти си ме обикнала, безъ да щешъ.

Селизета. Ний ще настинемъ, Аглавено . . .

Аглавена. Моля ти се, не се опитвай да избѣгашъ тъкмо тогазъ, когато всичко, що е хубаво въ твоята душа, бихъ желала да дойде при мене . . . Мислишъ ли ти, че азъ не виждамъ усилията, които правишъ ? . . . . Мислишъ ли, че нѣкога ще бждемъ поблиски една на друга ? . . . Да си не служимъ съ дѣтински думи, които приличатъ на бодили между сърдцата ни . . . . Да говоримъ като човѣшки сѣщества, като бѣдни човѣшки сѣщества, каквито сме ний, които говорятъ, както могатъ, съ рѣдѣтъ си, съ очитѣ си, съ душата си, когато искатъ да кажатъ нѣщо по-вѣрно отъ това, което думитѣ изказватъ . . . Мислишъ ли ти, че не виждамъ, какъ твоего сърдце се прѣлива ? . . . Притисни се до мене въ нощъта, дай да те заключа въ обятията си ; и не мисли, че не можешъ да ми отговаряшъ . . . Нѣщо говори у тебе, и азъ го чувамъ, като самата тебе.

Селизета (залива се въ сълзи). Аглавено . . .

Аглавена. И Аглавена плаче . . . Тя плаче, защото те обича и защото и тя не може да знае, какво трѣба да прави, какво трѣба да каже. Ний сме съвсѣмъ сами, моя бѣдна Селизето, ний сме съвсѣмъ сами, да се стиснемъ една друга въ тъмнината . . . щастieto или нещастieto, което ще ни сполети, се рѣшава у самитѣ насъ, може би, въ тоя моментъ . . . Но никой не може да знае това . . . И

азъ само по сълзитѣ мога да позная бждещето... Азъ мислѣхъ да съмъ най-благоразумната, но кога дойде врѣме да се узнае, азъ чувствувамъ по-голъма нужда отъ тебе, отколкото ти отъ мене... Тъкмо за туй и плача, и тъкмо за туй те цѣлувамъ тѣй, каквото да се сблизимъ двѣтѣ, колкото може повече споредъ това, което става вжтрѣ у насъ... Азъ ти причинихъ толкозъ горестъ тая сутрина...

Селизета. Не, не; ти не ми причини горестъ...

Аглавена. Азъ ти причинихъ голъма горестъ тази сутринь... Но би желала вече да ти я не причинявамъ... Но какъ да се направи, за да не причиняваме мжка на ония, които обичаме най-много?.. Ще излѣзе, че, щомъ обикнете нѣкое сжщество, то значи да го обречете, както и самага себе, на страдания, които то не е изпитвало... Именно за туй, въ минутата, когато чувствувахъ, че те обичамъ по-дълбоко, азъ дадохъ оная цѣлувка, която бѣше прѣдзначена за тебе и която те накара да плачешъ за пръвъ пжтъ.

Селизета. Азъ плакахъ, Аглавено; но не бѣхъ умна... Азъ вече нѣма да плача.

Аглавена. Моя бѣдна, Селизето, човѣкъ не знае положително, кога е уменъ... Не бива да се питаме, дали онѣзи, които плачатъ, сж умни или не, а какво да сторимъ, за да не плачатъ вече.

Селизета (ридае). Аглавено!

Аглавена. Какво има, ти цѣла треперишь?

Селизета. Азъ не бѣхъ те виждала още заспала...

Аглавена. Ти ще ме виждашъ често да спя, Селизето...

Селизета. Послѣ мене нищо не бѣха казали... Не, нищо, нищо...

Аглавена. Да, да; моя бѣдна, Селизето, ще да сж ти казали, безъ друго, онова, което се казва на всички; защото всички говорятъ, когато искатъ; и

всѣки отъ насъ намѣрва случай да чуе, което е необходимо, но ти не си знаяла още да слушашъ...

Селизета. Туй не бѣше сжщото... Никога, никога...

Аглавена. Причината е, че ти не слушаше, Селизето; видишъ ли, човѣкъ не слуша съ ушитѣ си; и онова, което ти чувашъ сега, ти не го чувашъ съ ушитѣ си; защото, въ сжщность, ти не чувашъ, какво азъ казвамъ, ти разбирашъ просто, че те обичамъ...

Селизета. И азъ те обичамъ...

Аглавена. Ето защо ти слушашъ и разбирашъ тѣй добръ онова, което азъ не мога да кажа... Въ тоя моментъ не само нашитѣ ржцѣ сж съединени, моя бѣдна Селизето... Но и Мелеандъръ те обича, защо не си го слушала тогава?

Селизета. Той не е като тебе, Аглавено...

Аглавена. Той е по-добъръ отъ мене; и той трѣба да ти е говорилъ често пжти и много по-добръ отъ мене...

Селизета. Не, не; не е все едно... Слушай, азъ не мога ти каза точно, какво е... кога е той тука, азъ се скривамъ въ себе си... Азъ не искамъ да плача... Азъ не желая да помисли той, че разбирамъ... Азъ го обичамъ много...

Аглавена. Говори още, Селизето... Азъ ще те цѣлувамъ тихо, докато ти ми говоришъ...

Селизета. То е тѣй мжчно... Ти не ще разберешъ, — не мога ти каза...

Аглавена. Ако не разбира, какво ти казвашъ, ще разбира, какво сълзитѣ ти казватъ...

Селизета. Да, ето... Азъ не желая да ме обича за друго нѣщо... Азъ искамъ да ме обича за самата мене... О! не е възможно да се изкажа напълно... Азъ не желая да ме обича, защото съмъ съгласна съ него или защото мога да му отговоря...

Би казалъ нѣкой, че азъ ревнувамъ сама себе си... ти разбирашъ малко, Аглавено!

Аглавена. Лесно се вижда, има ли чиста вода въ кристална ваза, Селизето... Ти си се бояла да му се покажешъ хубава... Кой знае защо, човѣкъ винаги се бои, кога обича... Човѣкъ желае, може би, повече, отколкото другитѣ прѣдполагатъ... Но това е единъ страхъ, който трѣба да се надвие... Послѣ, видишъ ли, ако много се криешъ отъ другитѣ, захващашъ и сама да се не познавашъ...

Селизета. Азъ не съмъ разумна, зная... Желая, да ме обича той и когато нищо не зная, и „когато нищо не правя, и когато нищо не виждамъ“, когато нищо не съмъ... Струва ми се, че би желала да ме обича, и ако не съществувахъ.... По тая причина, азъ криехъ, криехъ... Бихъ желала да скрия всичко.... Туй не е по негова вина.... Ето защо азъ бѣхъ щастлива, кога той ме цѣлуваше, като дигаше рамѣнѣ или клатѣше глава... Но азъ бивахъ много по-щастлива, кога той ме цѣлунѣше, като се възхищаваше отъ мене... Па азъ мисля, че тѣй се не обича....

Аглавена. Никой не знае, какъ трѣба да се обича... Едни обичатъ тѣй, други иначе; любовта прави ту това, ту онова, но винаги много добрѣ, защото е именно любовъ... Когато я чувствувате, струва ви се, че у васъ е затворенъ въ клѣтка нѣкой ястребъ или нѣкой орелъ... Клѣтката принадлежи на васъ, но птицата не принадлежи никому... Гледатъ я съ безпокойство, топлятъ я, хранятъ я, но не знаятъ, какво ще направи тя, да ли ще прихне да се трепе отъ прѣградитѣ или ще залѣе... Нищо на свѣта не е по-далечъ отъ насъ, отколкото нашата любовъ, моя бѣдна Селизето.... Трѣба да чакашъ, за да се научишъ да я разбирашъ....

Селизета. Ти обичашъ ли го, Аглавено?

Аглавена. Кого, Селизето?

Селизета. Мелеандра...

Аглавена. Какъ би могла да го не обичамъ?

Селизета. Но обичашъ ли го, както азъ го обичамъ?

Аглавена. Гледамъ да го обичамъ, както обичамъ тебе, Селизето.

Селизета. Но, ако го обичашъ извънредно много? . . .

Аглавена. Азъ мисля, че никой не обича извънредно много, мое дѣте . . .

Селизета. Ако той те обича повече отъ мене?

Аглавена. Той ще обича у тебе онова, което обича у мене, защото туй е едно и сжщо нѣщо . . . Нѣма сжщество на свѣта, което да прилича на насъ, колкото Мелеандра. Какъ би могълъ той да те не обича, когато обича мене, и какъ би могла да го обичамъ азъ, ако той не обича тебе? . . . Той не би приличалъ на себе си, нито на мене . . .

Селизета. У мене нѣма нищо, което той да обича . . . а ти знаешъ толкозъ нѣща, които азъ не ще узная никога, Аглавено . . .

Аглавена. Цѣлуни ме, Селизето, и вѣрвай, че, когато казвамъ всичко, що зная, то може би, не струва повече отъ онова, което мислишъ, че не знаешъ . . . Азъ ще съумѣя да му покажа, че ти си по-умна и по-хубава, отколкото той мисли . . .

Селизета. Ще можешъ да направишъ, да направишъ да ме обикне той, когато си ти тукъ!

Аглавена. Ако той те не обича вече, защото съмъ азъ тукъ, — незабавно ще си ида, Селизето . . .

Селизета. Азъ не желая да си идешъ . . .

Аглавена. Ще трѣба, обаче, да си замина, защото не бихъ искала . . .

Селизета. Тъкмо тогава азъ ще бжда нещастна, Аглавено! . . .

Аглавена. Може би, Селизето . . .

Селизета. О! Азъ начевамъ да те обичамъ, да те обичамъ, Аглавено. . .

Аглавена. Азъ те обичамъ много отдавна, Селизето. . .

Селизета. Но азъ не; когато те видѣхъ, азъ те не обичахъ; по-послѣ те обикнахъ. . . искахъ единъ мигъ. . . о! да направя лошо, много лошо. . . Но не знаехъ, че ти си такава. . . на твое мѣсто, азъ бихъ била лоша. . .

Аглавена. Не, не; моя бѣдна Селизето. . . въ дѣното на душата си ти не би била лоша, но ти само не би знаела, какъ една жена може да е добра, кога е нещастна. . . Ти би повѣрвала, че си длъжна да бждешъ лоша, защото нѣмашъ сили да бждешъ добра. . . Ний желаемъ злото на ония, които ни докочатъ; и, отъ друга страна, при най-малката бѣда, която би ги сполетѣла, ний би желали да дадемъ всичкото си щастие, само да не плачатъ. . . Но защо да ги не обичаме, прѣди да станатъ нещастни? Чувѣкъ никога се не излъгва, ако ги обикне по-рано, защото нѣма на свѣта сжщество да е честито до край. . .

Селизета Бихъ искала да те цѣлуна още веднажъ, Аглавено. . . Чудно нѣщо, но отъ най-напрѣдъ азъ не можехъ да те цѣлувамъ. . . О! азъ се бояхъ отъ устата ти. . . Не зная защо. . . а сега. . . Той цѣлува ли те често?

Аглавена. Той?

Селизета. Да.

Аглавена. Да, Селизето, и азъ го цѣлувамъ често.

Селизета. Защо?

Аглавена. Защото има нѣща, които могатъ да се прѣдадатъ само съ цѣлувка. . . Защото най-дълбокитѣ и най-чиститѣ нѣща, може би, не излизатъ отъ душата тѣй, както една цѣлувка може да ги изрази. . .

Селизета. Ти можешъ да го цѣлувашъ и прѣдъ мене, Аглавено. . .

Аглавена. Ако искашъ, азъ нѣма да го цѣлувамъ вече, Селизето.

Селизета (заривава изведнажъ). Но ти можешъ да го цѣлувашъ, когато не виждамъ. . . (Навежда се на рамото на Аглавена и продължава да стене тихо).

Аглавена. Не плачи, Селизето, защото ти си по-добра отъ двама ни. . .

Селизета. Не зная, защо плача. . . не съмъ нещастна. . . Азъ съмъ щастлива, че те събудихъ Аглавено. . .

Аглавена. И азъ съмъ щастлива, че те пробудихъ. . . Ела, да си вървимъ. . . Не бива да се бавимъ много тамъ, дѣто нашата душа е била по-щастлива, отколкото може да е човѣшката душа. . .

(Излизатъ прѣгърнати).

III СЦЕНА.

Стая въ замъка.

Въ дъното на залата и въ сѣнката се виждатъ Мелиграна и Селизета.

Мелиграна. Ти не можешъ вече, моя бѣдна Селизето, не казвай не; не навеждай главата си, кога изтривашъ очитѣ си. . .

Селизета. Но, бабо, азъ ти казвамъ, че плача, защото съмъ щастлива. . .

Мелиграна. Не се плаче тѣй, кога си щастлива. . .

Селизета. Но ако се плаче тѣй, защото азъ плача тѣй. . .

Мелиграна. Чуй ме, Селизето. . . Азъ изслушахъ прѣди малко всичко, което ми каза за Аглавена. . .

Азъ не умѣя да говоря, като нея. . . Азъ съмъ една стара жена, която не знае много нѣщо, но и азъ съмъ страдала, азъ имамъ само тебе на свѣта, азъ съмъ близо до гроба, а всичко това, видишъ ли, открива такива истини, които не сж, може би, тъй хубави като ония, за които говори Аглавена, но не всѣкога най-хубавитѣ истини взематъ връхъ надъ по-проститѣ и по-старитѣ. . . Азъ виждамъ само едно нѣщо, Селизето, и то е, че, въпрѣки усмивкитѣ, които показвашъ, ти блѣднѣешъ и плачешъ, кога останешъ сама. . . Тъй не бива да се бори човѣкъ противъ собствената си сила. . . Напрасно казватъ, че сълзитѣ не сж разумни; кога човѣкъ стигне до края на живота си, само сълзитѣ му иматъ право. . . Защото, видишъ ли, Селизето, самата сждба ни говори прѣзъ тѣхъ, и тѣ идатъ отъ самата дълбочина на бждещето въ очитѣ ни. . . (Аглавена влиза прѣзъ дъното на залата безъ да я заблѣжатъ). Ти плака дълго, моя бѣдна Селизето. Какъ искашъ да се свърши всичко това? Азъ мислихъ търпеливо въ своя кжтъ и се старая да говоря хладнокрѣвно, въпрѣки че страдамъ, като те гледамъ да страдашъ незаслужено. . . Нѣма два човѣшки изхода на тая скръбъ; трѣба една отъ васъ двѣтѣ да умре или другата да си иде. . . А коя трѣба да си иде, ако не оная, която е дошла по-късно. . .

Селизета. Защо не тая, която е дошла по-рано?

Аглавена (приближава се). Никога не се иде много рано, моя бѣдна Селизето. . . иде се на опрѣдѣленъ часъ, и азъ мисля, че баба има право. . .

Селизета. Ако баба има право, ний ще бждемъ нещастни. . .

Аглавена. И ако баба има право, ний пакъ ще плачемъ. . . Какво искашъ, Селизето, когато нѣмаме какво друго да избираме, освѣнъ сълзитѣ, и азъ мисля, че трѣба да прѣдпочитаме най-хубавитѣ отъ тѣхъ; а най-хубавитѣ сълзи бѣха онѣзи, които ти проливаше. . . Но отъ нѣколко дни и азъ съмъ без-

спокойна ; и азъ съмъ си казвала много пжти, че, подъ истинитѣ, които могатъ да се постигнатъ, трѣба да има и друга по-важна, която чака врѣмето си въ дъното на душата ни, и на която всичкитѣ наши думи не помрачаватъ усмивката, нито ѝ изсушаватъ сълзитѣ . . . и азъ мисля, че днесъ съмъ намѣрила тази истина, която ще ни насочи да дѣйствуваме, въпрѣки всичкитѣ ни усилия.. Сбогомъ, моя Селизето. Прѣгърни ме. Късно е, Мелеандъръ те чака . . .

Селизета. Ти нѣма ли да дойдешъ да го цѣлунешъ заедно съ мене, Аглавено ?

Аглавена. Азъ нѣма да го цѣлувамъ вече, ще цѣлувамъ само тебе, кога бждемъ наедно, и не мога да му кажа всичко, което трѣба да му кажа, като че цѣлувамъ него самия . . .

Селизета. Какво има ? Очитѣ ти свѣтятъ, ти криешъ нѣщо отъ мене . . .

Аглавена. Очитѣ ми свѣтятъ напротивъ, защото не крия вече нищо . . . Азъ узнахъ прѣди малко, че той те обича много повече, отколкото е мислилъ . . .

Селизета. Той ли ти каза ? . . .

Аглавена. Не, да бѣше ми казалъ той, азъ нѣмаше да бжда тъй увѣрена . . .

Селизета. А тебе ? Не те ли обича вече ?

Аглавена. Той ме обича по-малко отъ тебе . . .

Селизета. О, моя бѣдна Аглавено ! . . . Но туй не е възможно . . . Защо те обича той по-малко ? . . . Какво желаетъ да сторя ? Ти не бива да останешъ сама тая вечеръ, ако не си щастлива . . . желаетъ ли да остана при тебе ? . . . Азъ ще му кажа . . .

Аглавена. Иди, иди . . . побързай, Селизето . . . азъ никога нѣма да съмъ по-щастлива, отколкото съмъ тая вечеръ . . .

(Цѣлуватъ се мълчеливо и излизатъ една слѣдъ друга).

III дѣйствие.

I СЦЕНА.

Влизатъ Мелеандръ и Селизета.

Селизета. Прости ме, Мелеандре, ти би желалъ да бждешъ самъ. Азъ винаги ти причинявамъ скръбъ; но ей сега ще си отида . . . азъ ида отъ стаята на Аглавена . . . Тя спи вече, и азъ я цѣлунахъ по устата; и при всичко, че звѣздитѣ огрѣватъ леглото ѝ, тя не се събужда . . . Нѣма да те задържамъ много, и ний ще идемъ да я събудимъ скоро, защото тя плаче въ съня си . . . азъ сама не посмѣхъ да я събудя . . . но бихъ желала да ти кажа нѣщо . . . не зная още, права ли съмъ или не, добро ли е то или лошо . . . не мога да попитамъ Аглавена, но ти ще ме простишъ, ако се лъжа.

Мелеандръ. Какво има, Селизето? — Ела тукъ, на тая пейка, и седни на колѣнитѣ ми. Азъ ще милвамъ косата ти, докато ми говоришъ; ти нѣма да ме виждашъ, та нѣма да се боишъ . . . азъ мисля, че ти тежи нѣщо на сърдцето . . .

Селизета. Не на сърдцето ми . . . а на мене . . . не мога да кажа дѣ . . . може би, на душата . . . нѣщо, което тежи . . . и такова, което те кара да проумѣвашъ . . . какво е? — още не зная, но съмъ пощастлива, отколкото бѣхъ, когато нищо не ми тежеше . . .

Мелеандръ. Ти си се промѣнила, Селизето . . . и азъ имахъ нѣщо да ти говоря . . . ти не си

вече съ напрѣжното си лице, и твоитѣ страни не се зарумѣняватъ дори и слѣдъ моитѣ цѣлувки . . . Нѣкога ти се смѣеше, когато те цѣлувахъ тѣй . . .

Селизета. Едно врѣме се смѣехъ по-често; но сега съмъ много по-щастлива . . .

Мелеандръ. Не зная, Селизето . . . случва се нѣкога, че душата се чувствува щастлива, когато сърдцето не може . . . Но да оставимъ това; и кажи ми прѣди всичко, какво те мжчи тая вечеръ . . .

Селизета. Аглавена си отива . . .

Мелеандръ. Аглавена? Тя ли ти каза?

Селизета. Да . . .

Мелеандръ. Кога? . . . А защо си отива?

Селизета. Тя ми не каза защо . . . но сигурно е, че ще си иде, защото мисли, че това трѣба да стори . . . Ето защо азъ се питамъ, не е ли по-добрѣ азъ да замина . . .

Мелеандръ. Ти? — Но какво се е случило?

Селизета. Нищо не е станало; и азъ те моля, ако не искашъ да плаче тя безъ нужда, не ѝ говори за туй . . . Но, видишъ ли, Мелеандре, азъ мислихъ, докато вий бѣхте наедно, а азъ чакахъ при баба . . . И кога вий се върнахте тѣй щастливи, тѣй сближени, всички мълчаха, безъ да щатъ, кога се приближавахте . . . Азъ си казвахъ много пжти, че съмъ едно бѣдно създание—нищо повече—което никога не би могло тръгна съ васъ . . . По-късно разбрахъ, колко сте били всѣкога добри къмъ мене . . . и че много често вий искахте да ме водите съ васъ, защото бивахъ тжжна . . . и че, когато ви придружавахъ, вий изглеждахте по-весели отъ другъ пжтъ, но вашитѣ двѣ души не бѣха тѣй щастливи, и азъ бѣхъ помежду ви като чужденка, която чувствува студъ . . . при все това, туй не бѣше ваша вина, но не бѣ и моя . . . зная добрѣ, че не мога да разбера . . . обаче зная, че трѣба да се разбере . . .

Мелеандъръ. Моя мила, мила и добра Селизето, Аглавена има право, и азъ не съмъ знаялъ, колко си ти невинна . . . . но какво мислишь, че не разбирашь! — Мислишь ли, че ний разбираме нѣщо, което ти не разбирашь? Уви! моя бѣдна Селизето, разликата е тъй малка въ сжщность, че човѣкъ не знае, наистина, защо люби. Но, ако си могла да кажешъ онова, което току-що каза, ти вече нѣмашъ нужда да разбирашь; и само азъ съмъ този, който не разбирамъ . . . .

Селизета. Не, не; мой бѣдни Мелеандре, тукъ говори твоята доброта . . . . зная, каква трѣба да бѣда азъ, но не ще мога никога да стана такава, каквито сте вий . . . .

Мелеандъръ. Азъ не те проумѣвамъ вече, Селизето, и азъ нищо не бѣхъ видѣлъ . . . . не зная, отъ кое небе слизашъ, като говоришь тъй . . . .

Селизета. Азъ слизамъ отъ Аглавена, Мелеандре . . . .

Мелеандъръ. Ний всички слизаеме отъ Аглавена, мое дѣте; човѣкъ нѣма другъ източникъ, освѣнъ красотата, щомъ веднажъ я познае . . . . но мислишь ли, Селизето, че има голѣма разлика между твоята душа и оная на Аглавена?

Селизета. Да; азъ мисля, че има много голѣма разлика . . . .

Мелеандъръ. Азъ пъкъ не мисля или мисля все по-малко и по-малко, като съзирамъ всичко, което се крие подъ дѣтинския смѣхъ . . . . Човѣкъ се привързва къмъ душиѣ, които умѣятъ да се откриватъ; но би трѣбало да знаемъ че и онѣзи, които се скриватъ, сж толкозь благородни, колкото и другитѣ . . . . ако не и много повече . . . . защото тѣ и не подозиратъ това . . . .

Селизета. Не, не; напразно бихъ се опитвала, но никога не би било сжщото, Мелеандре . . . . кога

правѣхъ нѣщо, което ти се нрави, азъ се опитвахъ да подражавамъ Аглавена. . .

Мелеандъръ. Селизето. . .

Селизета. О! Мелеандре. . . не казахъ туй, за да те упрѣкна. . . ти тѣй ли ме разбра? Азъ не съмъ вече като напръжъ, и нѣма да правя вече укори никому. Сама не зная, кое ме промѣни тѣй, и не би повѣрвала, да ми кажеше нѣкоя по-рано, че ще бжда по-щастлива, като стана по-тжжна; и че нѣкога ще прилѣпя устнитѣ си до устнитѣ на тая, която ти трѣбаше да обичашъ; при все това, не мога да устоя вече на туй изкушение. . .

Мелеандъръ. Не зная, какво се готви да иска небето отъ единъ човѣкъ, когото туря въ такова изкушение? . . .

Селизета. Азъ съмъ едно бѣдно създание, Мелеандре, но би желала да бжда по-добра, отколкото съмъ, и бихъ искала да плачатъ, кога ме любятъ, както ти плачешъ, когато ѝ се любувашъ.

Мелеандъръ. За коя говоришъ ти? . . .

Селизета. Говоря ти за оная, за която мислишъ, сигурно, когато не говоришъ. . .

Мелеандъръ. Кога съмъ при тебе, азъ мисля за нея; а кога съмъ при нея, мисля за тебе. . .

Селизета. Много добрѣ разбрахъ, че туй не е все едно, нито че сълзитѣ сж еднакви, Мелеандре. . . Тѣ идатъ отъ много по-далечъ, отколкото кога сж прѣдизвикани и азъ зная, че човѣкъ не може да ги забрави. . . . И когато ти ми казвашъ, че ме любишъ, за да бжда по-малко тжжна, не можешъ ми каза онова, което казвашъ на Аглавена. . .

Мелеандъръ. Не зная, бихъ ли ти казалъ сжщото нѣщо, Селизето. Човѣкъ не казва точно онова, което иска, и когато желае да говори искрено на оня, когото люби, той само отговаря на въпроситѣ, които ухото не долавя. . . . И въпроситѣ, които полагатъ душитѣ, не сж никога еднакви. . . . Ето защо

нашитѣ души се различаватъ, безъ ний да подозираме . . . Но питаніята на твоята дѣтска душа, моя бѣдна Селизето, сж тѣй хубави, както и ония на Аглавена . . . Тѣ идатъ отъ друго мѣсто, това е всичкото . . . За туй ти се не отчайвай! Не бива да бждемъ ревниви къмъ думитѣ . . . Мислишъ ли, наистина, че въ тоя моментъ не ти говоря, както би говорилъ на Аглавена? . . . Мислишъ ли, че може да се каже на едно сжщество друго нѣщо, освѣнъ това, което ти казвамъ? . . . О, моя хубава, Селизето! да слѣзѣше нѣкой ангелъ отъ небето въ обятията ми, за да земе твоего мѣсто, азъ не бихъ могълъ му отвори сърдцето си по-искрено и по-сърдечно, отколкото го отварямъ за тебе . . . И всичко друго, що би трѣбало да се каже още, не може се каза тукъ, на земята. Да почакаме, Селизето; Аглавена ще си иде или нѣма да си иде, тя сама знае и не се лъже . . . Но остане ли или си иде, тя ме научи да те цѣня и да те любя, както досега не съмъ знаялъ да любя . . . Въ всѣки случай, Селизето, ако трѣба още да се плаче, не вече ти трѣба да плачешъ . . . И послѣ, мислишъ ли, че ний бихме били щастливи, ако ти си отидѣше, мое дѣте? И мислишъ ли, че едно щастие, което би се зидало върху страданията на едно малко сжщество, чисто и мило като тебе, би било дълговѣчно и достойно за насъ щастие? Вървашъ ли, че би могълъ да цѣлуна Аглавена и че тя би могла ме обича, ако нѣкой отъ двама ни приемѣше туй щастие? Нашата любовъ стои много по-високо отъ това, Селизето, тамъ, дѣто сме хубави и чисти, и тамъ именно ний срѣщаме тебе; а отъ нѣкое врѣме, благодарение на тебе, вече, безъ да те виждаме, ний трѣба да те любимъ . . . Ела, дай ми устнитѣ си . . . Азъ те цѣлувамъ тая вечеръ по душата ти, Селизето. . . Ела, мисля, че бие полунощъ . . . Да идемъ да видимъ, дали мисълъта на Аглавена още плаче прѣзъ съня и . . . (Излизатъ прѣгрнати).

II СЦЕНА.

Стая въ замъка.

Влизатъ Аглавена и Мелеандъръ.

Аглавена. Чувашь ли, че вратата се отваря?**Мелеандъръ.** Да.**Аглавена.** Селизета е . . . Тя ни е чула и иска да ни остави сами . . .**Мелеандъръ.** Тя ми бѣше казала, че ще се кача на кулата си тая сутрина; съобщили ѝ, че се била появила нѣкаква чудна птица . . .**Аглавена.** Увѣрена съмъ, че е била тукъ; и самата стая, сѣкашь, я чака да се върне . . . Гледай малкитѣ прѣдмети, които е изработила и които е оставила на прага на единъ прозорецъ . . . памучна прѣжда, златна и сребърна тъканъ, бисери и скъпоцѣнни камъне . . .**Мелеандъръ.** Ето и пръстеня ѝ, дѣто нашитѣ имена сж записани . . . Ето теменужки, ето и кърпата ѝ. (Навежда се, взема кърпата ѝ и се разтреперва). Ахъ . . .**Аглавена.** Какво има?**Мелеандъръ** (подава ѝ кърпата). Взemi . . .**Аглавена.** Ахъ! . . .**Мелеандъръ.** Кърпата ѝ е още топла отъ сълзитѣ ѝ . . .**Аглавена.** Ти виждашь, че, ако тя сама не говори, най-малкитѣ нѣща заговарятъ вмѣсто нея, за да ми наумятъ, че е врѣме.. (Поема кърпата). Дай ми я . . . Бѣдничка свидѣтелко на всичко онова, що скриватъ отъ насъ, би трѣбало човѣкъ да е мъртавъ, за да не те разбере . . .**Мелеандъръ.** Аглавено . . . (Посѣга да я цѣлуе).**Аглавена.** Не ме цѣлувай днесъ . . . Обичай я много, Мелеандре . . .

Мелеандъръ. Не зная, какво трѣба да мисля . . . Понѣкога ми се струва, че я любя почти толкова, колкото и тебе, а нѣкога, че я любя повече отъ тебе, защото тя е по-далечъ или по-загадъчна . . . И послѣ, кога те видя отново, всичко се заличва около нея, азъ я не съзирамъ вече . . . обаче, да я изгубя за винаги, никога не бихъ могълъ те цѣлуна безъ тѣга . . .

Аглавена. Зная, че ти я обичашъ, затова и трѣба да си ида . . .

Мелеандъръ. Но азъ мога да я обичамъ само като обичамъ тебе, и когато ти си идешъ, не ще мога вече да я обичамъ . . .

Аглавена. Азъ добрѣ зная, че ти я обичашъ, и зная го толкозъ добрѣ, че много пжти не съмъ могла да не завиждамъ на твоята любовъ къмъ бѣдното малко създание . . . Ако Селизета не е вече, каквато изглеждаше да е, измѣнила съмъ се и азъ, като живѣя между васъ . . . Азъ дойдохъ тукъ поумна, отколкото трѣбаше да бжда, бѣхъ убѣдена, че хубостъта не трѣба да се безпокои отъ сълзитѣ, що се лѣятъ поради нея, и мислѣхъ, че добротата нѣма други водачъ, освѣнъ мждростъта . . . Но сега разбрахъ, че добротата не трѣба да бжде разумна, и че е по-добрѣ да бжде тя човѣшка и буйна . . . Азъ мислѣхъ че съмъ най-хубавата отъ женитѣ; а сега разбрахъ, че и най-малкитѣ сжщества сж толкозъ хубави, колкото и азъ и че тѣ не знаятъ, че сж хубави . . . Кога гледамъ Селизета, питамъ се всѣка минута, дали всичко, което тя прави несъзнателно въ своята дѣтска душа, не е по-велико и хиляди пжти по-чисто отъ това, що би направила азъ . . . Тя ми се вижда неизказано хубава, кога помисля за туй, Мелеандре . . . Стига ѝ да се наведе, за да намѣри небивали съкровища въ сърдцето си, а тя иде да проси, като една малка слѣпа, която не кнае, че двѣтѣ ѝ ржцѣ сж пълни съ скжпоцѣнни замъне и бисери . . .

Мелеандъръ. Чудно нѣщо. . . Кога ми говоришъ за нея, азъ се люблювамъ на тебе и тебе повече обичамъ. Нищо на свѣта не може да попрѣчи, всичко добро, що ми казвашъ за нея, да се повърне на тебе; и Богъ дори да се намѣсеше тука, не бихъ могълъ я обича, както обичамъ тебе. . .

Аглавена. Това е несправедливостъта на любовта; и ако ти вземѣше да ми хвалишъ брата си, зная, че самъ ти би станалъ по-хубавъ. . . Азъ бихъ желала да те прѣгърна и да плача, Мелеандре. . . Защото е невъзможно да се не обичаме вече, когато се обичаме! . . .

Мелеандъръ. Да, мисля, че е невъзможно. . . И азъ го забѣлѣжихъ прѣди малко, когато говорѣхъ съ Селизета, защото, като ѝ говорѣхъ, чувствувахъ, че любовта не искаше да се постави въ зависимостъ отъ това, което казвахъ, ни отъ онова, което тя казваше, отъ това, което мислѣхъ, нито отъ онова, което тя мислѣше. . .

Аглавена. Когато дойдохъ, струваше ми се, че всичко е възможно и че никой нѣма да страда. . . Но сега виждамъ, че животътъ не иска да се подчинява на най-хубавитѣ наши кроежи. . . И азъ зная въ сжщото врѣме, че, ако остана при тебе, когато други страдатъ отъ това, нѣма да бжда вече, какъвто си ти, ти нѣма да бждешъ, какъвто съмъ азъ, и любовта ни нѣма вече да прилича на нашата любовъ. . .

Мелеандъръ. Може би, това е вѣрно, Аглаveno. . . Но мигаръ не бихме имали право?

Аглавена. Ахъ! да имашъ право е толкозъ малко нѣщо, Мелеандре; и азъ мисля, че е много по-добрѣ цѣлъ животъ да бждешъ виновенъ, но да не причинявашъ сълзи на ония, които нѣматъ право. . . И азъ зная всичко, което може да се каже; но защо да си го казваме, когато знаемъ добрѣ, че туй съ нищо нѣма да измѣни по-дълбоката истина, която

не би удобрила най-хубавитѣ ни думи. . . Да слушаеме само това, което не е фраза. Онова, което насочва нашия животъ, въпрѣки всичкитѣ наши думи и дѣйствиа, то е простотата на нѣщата; и човѣкъ се мами винаги, кога поиска да се бори срѣщу онова, което е просто. . . Кой знае защо сме се срѣснали, когато бѣше станало много късно; и кой би могълъ да каже, че сѣдбата не е провидѣние. . . Днесъ азъ слушамъ твоята душа и моята, и онова, което бихме казали, не би прѣобразило това, което азъ чувствувамъ добрѣ, че тѣ рѣшаватъ просто въ дълбочината на сърдцата ни. . . Ний сме толкозъ благородни въ тая минута, бѣдни ми Мелеандре, че, ако нѣкой ни чуеше случайно, би си отишълъ, като кажеше: „Тѣ се обичатъ много равнодушно или пъкъ не знаятъ, какво нѣщо е истинска любовъ“, защото ний се обичаеме тѣй, както други влюбени нито мислятъ да се любятъ. . .

Мелеандъръ (прѣгрѣща я). Обичамъ те, моя Аглавена; и тъкмо тѣй човѣкъ люби най-добрѣ. . .

Аглавена (сѣщо го прѣгрѣща). Обичамъ те, мой Мелеандре; тѣй именно човѣкъ люби завинаги. . .

(Мълчание).

Мелеандъръ. А мислила ли си ти вече, какъвъ ще бѣде нашиятъ животъ, кога се раздѣлимъ тѣй единъ отъ други и когато отъ нашата велика любовъ ще остане само единъ споменъ, който ще се заличи, като всичкитѣ спомени? Какво ще правя тукъ идещата година? Какво ще правишъ ти идещата година? . . . Ний ще си хабимъ днитѣ и мѣсецитѣ да си протѣгаме ржка напразно. . . Уви! азъ не ща да плача и, вмѣсто да мислимъ за туй, би трѣбало да се прѣгърнемъ съ най-голма сила. . . Ний напразно си казваме, че ще се любимъ въпрѣки всичкитѣ години, гори и морета, които ще ни дѣлятъ; има много минути въ живота ни, когато и най-сладкиятъ споменъ не може дани утѣши за едно тѣй дълго отсѣствие. . .

Аглавена. Да, не ще бжде за насъ никаква утѣха да знаемъ, че се любимъ, когато не се виждаме. Тукъ ний би могли да бждемъ щастливи, а тамъ ще бждемъ, сигурно, нещастни . . . При все това ний и двамъ чувствуваме, че това, което азъ правя, е онова, което трѣба да направя . . . Ти ще плачешъ дълго, азъ ще плача всѣкога, защото не стига да знаешъ, че си направилъ добро нѣщо, за да не затекатъ сълзитѣ ти . . . Обаче, ако ти знаеше думата, която безъ да промѣни нѣщо, би ми запрѣтила да тръгна, ти не би я казалъ . . . Трѣба човѣкъ да търпи онова, което тукъ другитѣ не знаятъ, когато любви тѣй онова, което други не любятъ . . . Нѣма никаква награда, мой бѣдни Мелеандре, но ний и не чакаме награда . . . (Излизатъ).

III СЦЕНА.

Въ подножието на кулата.

Влизатъ Аглавена и Мелеандъръ.

Аглавена. Азъ я видѣхъ на върха на кулата, засбиколена отъ чайки, които крѣщѣха. Тя се изкача тамъ постоянно отъ два три дена насамъ; и азъ не зная, защо туй тѣй ме плаши . . . . Тя изглежда въ едно и сѣщо врѣме по-безпокойна и по-малко тжжна, и човѣкъ би рекълъ, че нѣщо се готви въ туй малко, но тѣй дълбоко сърдце . . .

Мелеандъръ. Струва ми се, наистина, че тя се усмихва отново на миналия си животъ . . . Не си ли заблѣжлила, че тя пѣе и заживѣва отново? . . . Тя върви прѣдъ насъ, като че нѣкаква свѣтлина я освѣтява . . . Не е ли по-добрѣ да не говоримъ за твоего тръгване, прѣди тя да се е успокоила, и да чакаме, щото онова, което я прѣобразява, да се затвърди въ душата ѝ?

Аглавена. Не; азъ ще ѝ кажа днесъ . . .

Мелеандъръ. Но какъ ще ѝ кажешъ това? Не се ли боишъ, че туй дѣте, което е тѣй близо до насъ и което живѣе вече само поради тебе, ще страда, като види, че си отивашъ, както би страдала сама ти, ако едно по-добро сжщество пожертвуваше сждбата си на една сждба, която не струва, колкото другата? . . .

Аглавена. Ний нѣмаме право да прѣтегляме сждбата на другитѣ . . . Но и азъ мислихъ за това, което трѣба да ѝ се каже; и най-напрѣдъ помислихъ дори да излъжа, само да не страда тя . . . Не се усмихвай, мой Мелеандре . . . Вѣрно е, че азъ малко приличамъ на другитѣ жени, затова и ти не можешъ и да си прѣдставишъ, че въ дѣното на душата си притежавамъ и малката прѣка способностъ на жената, и че азъ умѣя да лъжа сжщо тѣй, както и моитѣ сестри, кога любовта ми подскаже, че е необходимо да излъжа . . . Азъ мислѣхъ, прочее, да ѝ кажа, че не те обичамъ вече, че съмъ се лъгала и че и ти не ме обичашъ вече и много още дреболии, които би ме намалили въ нейнитѣ очи, тѣй че заедно съ това и нейнитѣ съжаления би се намалили. Но, въ сжщностъ, прѣдъ нейнитѣ голѣми и чисти очи, разбирамъ, че туй би било невъзможно, защото нѣма да бжде вѣрно . . . Слушай . . . Азъ я чувамъ, че слиза пѣйки по стълбата на кулата . . . Оттегли се; трѣба да ѝ говоря сама, защото тя ми каза нѣща, които не може още да каже и тебъ; и послѣ, истината слиза отъ своето най-хубаво небе, само когато може да седне между двѣ сжщества, които сж сами . . .

(Мелеандъръ излиза. Мълчание, послѣ се чува гласътъ на Селизета, който постепенно се приближава).

Гласътъ на Селизета.

Кога милиятъ ѝ излѣзе,
(Чухъ, че затваря се вратата)
Когато си той излѣзе,
Тя бѣ съ усмивка на устата.

Но когато той се върна,
(Видѣхъ лампата изгаснала);
Но когато той се върна,
Тя бѣше вече изчезнала.

Видѣхъ смъртта, че се задава
(И азъ усѣтихъ ѝ душата)
Видѣхъ смъртта че се задава
И че я дебне мълчешката . . .

(Селизета влиза).

Аглавена. Ахъ! Селизето, колко сж ясни и голѣми
очитѣ ти тази сутринь! . . .

Селизета. Защото имахъ една хубава мисль,
Аглавено . . .

Аглавена. Кажи ми я, дѣте мое; хубавата ми-
сль не бива да се скрива, защото тя радва всич-
ки . . .

Селизета. Още не мога ти я каза . . .

Аглавена. Кажи ми я, кажи, може би ще ти по-
могна . . .

Селизета. Туй ме и смущава, — бихъ желала
да я открия нѣкому. защото сама не зная . . . Но
ако кажа тази моя мисль, тя нѣма да бжде вече
тѣй хубава . . .

Аглавена. Не зная, като каква ще да е тя; но
ми се струва, напротивъ, че добрата мисль става
още по-добра, когато и други се възхитятъ отъ нея . . .

Селизета. Така! . . . и малката Селизета си има
една тайна, която ще съумѣе да запази . . . Но що
би сторила ти на мое мѣсто, ако бждѣше малката
Селизета и друга нѣкоя Аглавена, още по-хубава
отъ тебе, дойдѣше единъ прѣкрасенъ день да цѣ-
луне Мелеандра?

Аглавена. Мисля, че би се постарала да бжда
щастлива, както, ако нѣкоя донесеше повече свѣт-
лина въ кѣщи, и би се потрудила да я обичамъ,
както ти ме обичашъ, Селизето . . .

Селизета. Не би ли била ти ревнива?

Аглавена. Не зная... въ дъното на душата си, може би, но само за мигъ... Азъ бихъ съзнала, че туй не е хубаво и би се постарала да бжда щастлива...

Селизета. Азъ съмъ на пжть да се почувствувамъ щастлива, Аглавено...

Аглавена. Не трѣба нито за минута да бждешъ нещастна, Селизето...

Селизета. Бихъ била напълно щастлива, да бѣхъ увѣрена, че моята мисль е хубава...

Аглавена. Може ли да не е хубава, щомъ те прави щастлива?...

Селизета. То е мжно да се узнае, и азъ съмъ съвсѣмъ сама.

Аглавена. Защо, тогава, да не ми я кажешъ, азъ съмъ увѣрена, че би могла да ти помогна...

Селизета. Да, да; ще ми помогнешъ... но азъ желая да ми помогнешъ безъ сама да знаешъ...

Аглавена. Ти искашъ тогава да криешъ нѣщо отъ мене?...

Селизета. Крия отъ тебе нѣщо, но ще ти го кажа, когато стане много хубаво...

Аглавена. Кога ще стане то много хубаво?

Селизета. Когато узная... когато узная... и малката Селизета може да бжде хубава... ти ще видишъ... О! вий и двамата ще ме обикнете много повече...

Аглавена. Може ли човѣкъ да те обича повече, Селизето?...

Селизета. Колко бихъ желала да зная, що би сторила ти на мое мѣсто!...

Аглавена. Готова съмъ да ти кажа...

Селизета. Да ми кажешъ — нѣма да е сжщото ти не можешъ ми каза истината...

Аглавена. Не съмъ ли казвала винаги истината?

Селизета. Да, зная; но тукъ ти не би могла да ми я кажешъ. . .

Аглавена. Ти си много странна тази сутринъ. Внимавай, защото, може би, се лъжешъ. . .

Селизета. Не, не; дай да те цѣлуна, Аглавено. . . Колкото повече те цѣлувамъ, толкозъ повече се увѣрявамъ, че не се лъжа. . .

Аглавена. Никога не съмъ виждала очитѣ ти ясни, като днесъ, моя малка Селизето. . . би казалъ човѣкъ, че душата ти е пияна въ тѣлото. . .

Селизета. И твоитѣ очи сж по-ясни, но ти като че ли ги криешъ. . .

Аглавена. И азъ имамъ да ти кажа нѣщо. . .

Селизета. А! какво? . . . Би рекълъ нѣкой, че и ти не смѣшъ. . . Да не е сжщото нѣщо? . . .

Аглавена. Какво нѣщо? . . .

Селизета. Нищо, нищо. . . азъ бърборя, бърборя. . . но кажи ми още сега, какво е то. . .

Аглавена. Боя се да те не опечаля, но то би трѣбало да те направи щастлива. . .

Селизета. Азъ вече никога нѣма да плача, Аглавено. . .

Аглавена (улавя я за ржката). Какво има още? Ти ми казвашъ туй нѣкакъ странно. . .

Селизета. Не, не. . . азъ нѣма да плача вече, това е всичко; не е ли туй естествено?

Аглавена. Дай да те погледамъ въ очитѣ. . .

Селизета. Гледай, гледай. . . Какво виждашъ въ тѣхъ?

Аглавена. Напрасно твърдятъ, че душата се огледвала въ очитѣ, защото, когато се вгледашъ въ тѣхъ, струва ти се, че тя избѣгва. . . И когато азъ се потапямъ тѣй съ всичкия си страхъ, който не смѣя да изкажа, въ чистата вода на твоитѣ очи, струва ми

се, че тѣ сами ме питатъ: „Какво четешъ по тѣхъ?“ вмѣсто да отговорятъ на питаніята, които не мога да имъ задамъ. . . (Мълчание).

Селизета. Аглавено? . . .

Аглавена. Селизето? . . .

Селизета. Какво искаше да ми обадишъ? . . .

Аглавена. Ела въ прѣгрѣдкитѣ ми, моя малка Селизето, на която малко остана да взема, уви! всичко, което тя имаше. . .

Селизета. Ти си тжжна, Аглавено? . . .

Аглавена. Не, не съмъ тжжна, защото ти ще бждешъ щастлива. . .

Селизета. Очитѣ ти сж плувнали въ сълзи, които искамъ да изтрия.

Аглавена. Не се безпокой за туй; и ако ти плачешъ, азъ ще изтрия твоитѣ очи прѣди моитѣ. . . Да седнемъ тукъ, на прага на кулата ти, да мога да те прѣгърна по-хубаво, както вечерята, когато говорихме за пръвъ пжтъ. . . Спомняшъ ли си оная вечеръ край басейна? Оттогава се е миналъ цѣлъ мѣсець, моя бѣдна Селизето; много нѣща сж изчезнали, много други сж се явили, и душата вижда туй много по-ясно. Дай ми устнитѣ си, Селизето, да те цѣлуна тѣй човѣшки, както само едно човѣшко-сжщество може да цѣлуне друго. . . Ний нѣма да имаме вече много случаи, като тия, защото утрѣ азъ си отивамъ, а всичко, което правимъ за сетень пжтъ, се връзва тѣй дълбоко и тѣй трайно въ нашитѣ бѣдни сърдца. . .

Селизета. Ти си заминавашъ утрѣ!

Аглавена. Да, утрѣ, Селизето; и тъкмо това щѣхъ да ти кажа. . . азъ желаехъ отнайнапрѣдъ да скрия, ако не и да те излъжа, за да забавя твоята мъжа. . . но ти си тѣй хубава и азъ тѣй много те обичамъ, че не ми дава сърдце да те пощадя отъ едно страдание, което те приближава още повече

до насъ. И послѣ, когато нѣкои сжщества сж се опитали да живѣятъ що-годѣ съ истината, както ний трима живѣхме тоя мѣсець, атмосферата се измѣня, и човѣкъ не може да говори вече нѣща, които не сж истина. . . . Когато помислихъ за тебе, веднага почувствувахъ, че туй не би било възможно. . . . Ето защо и ида да ти кажа, че утрѣ си заминавамъ, за да бждешъ ти щастлива, и ида да ти кажа туй простичко, за да знаешъ, че страдамъ, като си отивамъ, та да вземешъ и ти участие въ жертвата; защото ний трима принасяме жертва на нѣщо, което нѣма даже име, и което, обаче, е много по-силно отъ насъ. . . . Но не е ли чудно, Селизето? Азъ те обичамъ, обичамъ и Мелеандра, той обича мене, обича и тебе, ти обичашъ двама ни, обаче, ний не би могли да живѣемъ щастливо, защото още не е дошълъ часътъ да могатъ човѣшки сжщества да се съединяватъ по такъвъ начинъ. . . .*) И азъ си отивамъ, като те моля да приемешъ туй мое заминаване съ такова сърдце, съ каквото азъ ти го прѣдлагамъ. . . . Като погледнешъ тѣй на него, моя бѣдна Селизето, ти ще извършишъ нѣщо толкозъ хубаво, колкото е и това, което азъ върша, и може би, жертва, по-голѣма отъ моята; защото този, за когото се жертвуватъ, не е толкозъ честитъ, колкото онзи, който се жертвува. . . . Азъ те обичамъ, Селизето, и искамъ да те цѣлуна, колкото е възможно по-нѣжно. . . . Не ти ли се струва, че, като сме тѣй въ прѣгрѣдкитѣ една на друга и въ най-простата истина на душата, не ти ли се струва, че се допираме до нѣщо, което е по-велико отъ насъ?...

*) Като подчертава послѣдния този пасажъ въ своята студия „Философията на трагедията“, въ която разглежда драматичнитѣ произведения на Морисъ Метерлинкъ, рускиятъ авторитетенъ критикъ Николай Бердяевъ казва: „Това е безсмъртно мѣсто — истинско етично и естетично откровение — за което на Метерлинка нѣкога ще бжде издигнатъ паметникъ. Въ тѣзи думи се крие цѣлия смисълъ на пиесата. Туй е красота на бждецето, свързана съ най-висшата човѣчностъ“.

Бѣлѣжка на прѣводача.

Селизета. Не тръгвай утрѣ . . .

Аглавена. Защо да не тръгвамъ утрѣ, когато трѣба да тръгна?

Селизета. Азъ те моля да не си отивашъ, прѣди да ти кажа . . .

Аглавена. Ще ми го кажешъ ли скоро?

Селизета. Да, сега съмъ увѣрена . . . Мелеандъръ знае ли това, което ти току-що каза? . . .

Аглавена. Да.

Селизета. Азъ вече не съмъ печална, Аглавено . . .

Аглавена. Какво би направила, ако бѣхъ си отишла, безъ да ти се обадя?

Селизета. Бихъ тръгнала слѣдъ тебе и щѣхъ да те доведа пакъ . . .

Аглавена. А ако не ме намѣрише?

Селизета. Бихъ те търсила прѣзъ цѣлия си животъ . . .

Аглавена. Азъ се боя да не заминешъ ти прѣди мене и да не е туй мисълта, за която говорѣше прѣди малко . . .

Селизета. Туй би било нещастна мисълъ, а сега азъ имамъ една щастлива мисълъ . . . И азъ помислихъ да замина, безъ нѣщо да кажа, но сега . . .

Аглавена. Но сега нѣма да заминавашъ, нали?

Селизета. Не, не, моя Аглавено, азъ нѣма да излѣза отъ тоя замъкъ . . .

Аглавена. Отъ дѣното на душата си ли ми общавашъ това?

Селизета. Отъ дѣното на душата си и въ името на моето вѣчно щастие, Аглавено . . .

Аглавена. Не зная, дали не би било по-добрѣ никакъ да не бѣхъ идвала . . .

Селизета. Ако не бѣше дошла, азъ нѣмаше да бжда нещастна, нито щастлива,—азъ не бѣхъ нищо . . .

Аглавена. Кой знае, позволено ли е да будимъ ония, които спятъ; особно когато сънятъ е невиненъ и сладкъ. . .

Селизета. Тръба да е позволено, Аглавено, защото тѣ не искатъ вече да заспиватъ. . . Бихъ желала да се скрия, като помисля за врѣмето, кога не виждахъ нищо. . . Азъ цѣлувахъ Мелеандра, като нѣкоя малка слѣпа и не знаехъ. . . Моя ли е вината, че съмъ тѣй малка? . . . Но сега. . . Той спѣше тая нощъ и азъ го гледахъ. . . послѣ. . . мога ли да ти кажа? . . .

Аглавена (прѣгръща я). Селизето, моя бѣдна Селизето. . .

Селизета. Послѣ, азъ го цѣлунахъ, безъ да го разбудя. . . Въ сжщото врѣме гледахъ звѣздитѣ прѣзъ стъклата на прозорцитѣ; и, сѣкашъ, всичкитѣ тия звѣзди бѣха слѣзли да образуватъ небе въ душата ми. . . О! моя бѣдна Аглавено, ти никога не ще узнаешъ, защото си знаела отнапрѣдъ. . . Но да можешъ да кажешъ съ отворени очи, да можешъ да кажешъ „любя те“ на тоя, когото любишъ! . . . Разбирамъ. . . Не зная защо бихъ желала да замина отгукъ или да умра за васъ двама ви. . . Азъ съмъ щастлива, но бихъ желала да умра, за да стана още по-щастлива. . .

Аглавена. Опасно е да се мисли за смъртъ, когато си щастлива. . . Да ти се признае ли? Страхъ ме бѣше, да не би мисълта, за която говорѣше. . .

Селизета. Да. . .

Аглавена. Бояхъ се, да не би тая мисль. . .

Селизета. Не се безпокой, Аглавено, такава мисль би могла да мине прѣзъ ума на съвсѣмъ малка дѣввойка. . .

Аглавена. Да, такава мисль би могла да мине прѣзъ ума на малкитѣ слѣпи сестри, които могатъ да доказватъ любовта си само съ смъртъ. . . Въ сжщность, когато любишъ, трѣба да живѣешъ; и

колкото повече любишъ, толкозъ повече трѣба да живѣешъ. . . И послѣ, азъ мисля, че ти ни обичашъ твърдѣ много, за да ни обичашъ по тозъ начинъ. . . И колкото и малко да се мисли за туй, когато нѣкой желае да причини нещастие на двѣ сжщества, не може избра по-жестоко срѣдство отъ това, да тури помежду тѣхъ една невинна смъртъ. . .

Селизета. Искашъ ли да ти изповѣдамъ нѣщо, Аглавено?

Аглавена. Трѣба всичко да ми изповѣдашъ, както азъ всичко ти изповѣдахъ, моя малка Селизето. . . Тѣй хубаво е кога нѣма нищо скрито между двѣ сжщества, ако ще би даже и цвѣте да е, задъ което може да се крие мисль, която не се сподѣля. . .

Селизета. Мислихъ за туй единъ мигъ.

Аглавена. Да умрешъ?

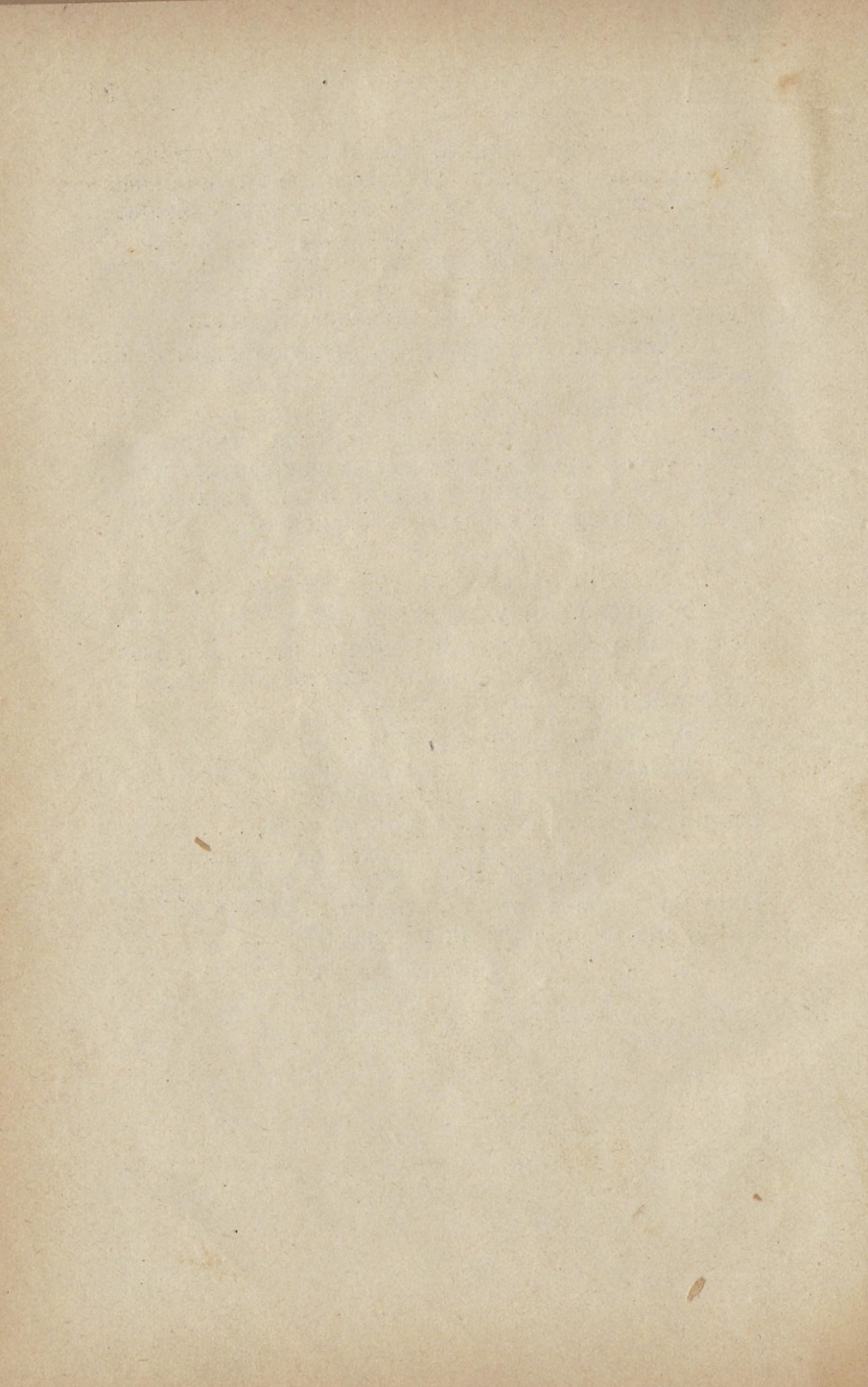
Селизета. Да, прѣди нѣкое врѣме. . . Но азъ си казахъ веднага онова, което ти току-що каза; и тогава намѣрихъ друго нѣщо. . .

Аглавена. Какво намѣри?

Селизета. О! то е свѣсѣмъ друго, нѣщо, което клони къмъ живота. . . Но още не е врѣме да го кажа. . . Ще видишъ. . . Азъ те цѣлувамъ. . . не зная какво ми е. . . би казалъ човѣкъ, че душата ми. . . — Ти ли каза туй? — Би казалъ човѣкъ, че душата ми е пияна въ тѣлото ми. . . И — зная най-сетнѣ, що би сторила ти на мое мѣсто.

(Излизатъ прѣгърнати).

IV дѣйствие.

—<—>—
I СЦЕНА.

Тераса край морето.

Влизатъ и се срѣщатъ Аглавена и Селизета.

—•—◆—•—

Аглавена. Слънцето се задава изъ морето... Виждашъ ли ти спокойната и дълбока радостъ на вълнитѣ? Не ти ли се струва, че си сама на свѣта посрѣдъ хладината и прозрачното мълчание на зората и че всичко, което става, съставява частъ отъ тая зора?... Деньтъ ще бжде хубавъ, Селизето... И ти сжщо ще бждешъ хубава, ти, която си хубава и която при всѣка нова зора ставашъ още по-хубава... Нѣма ли да ми кажешъ, кое те прѣобразява тѣй, за да го узная прѣди да си замина?... Твоята душа ли се упоява отъ невинность, или си се модила на Бога, когото азъ не познавамъ, или пѣкъ си обикнала, както досега никога не си обиквала?...

Селизета. Да; мисля, че обичамъ повече...

Аглавена. Дойдохъ да те срѣцна, защото те видѣхъ отъ прозореца на моята стая... Азъ се бояхъ... Ти се навеждаше, ти се навеждаше много надъ старата и разрушена стѣна на върха на кулата... Помислихъ за мигъ, че камънетѣ се мърдатъ... Почувствувахъ се поплѣднѣла, поплѣднѣла и студена, като да не знаехъ, че човѣкъ е способенъ да блѣднѣе, да леденѣе... и усѣтихъ, какъ животътъ ми почна да блуждае по устнитѣ ми... За пръвъ пжтъ почувствувахъ вкуса на живота или

на смъртта, — кой знае? . . . Отворихъ прозореца и викахъ дълго, за да те прѣдупрѣдя, но ти ме не чу. . . Не бива да дразнишъ така коварната сждба. Какво правѣше ти тамъ? Вече трети пжть те виждамъ тамъ. . . Съкашъ, ржцѣтъ ти къртѣха камънетѣ. . . Какво бѣше туй? Изглеждаше, че търсишъ нѣщо въ пространството.

Селизета. Търсехъ нѣщо, наистина. . . Ти още не знаешъ? . . . Но, прѣди всичко, не бой се, нѣма нищо страшно. . . Моята стара кула е по-здрава, отколкото мислимъ, и ще оцѣлѣ много по-дълго врѣме отъ смитѣ насъ. Защо я не обичатъ? Досега тя никому нищо не е сторила; и азъ зная, че камънетѣ ѝ не мръдватъ. . . Ти не си ли я видѣла? . . . Не знаешъ, тогава, какво става на нѣколко крачки отъ тебе! . . . Отъ петъ-шестъ дни насамъ се е появила нѣкаква птица, която хвърчи безъ умора около кулата ми. . . Крилѣтъ ѝ сж зелени, но този цвѣтъ е тѣй страненъ и тѣй блѣдъ, че да се чудишъ. . . И послѣ, което е още по-чудно, съкашъ, че тая птица нараства всѣки день. . . Никой не може да ми каже, отдѣ иде тя. . . Струва ми се, че тя си е свила гнѣздо въ пукнатината на стѣната, тѣкмо тамъ, дѣто бѣше ме видѣла, че се навеждамъ. . .

Аглавена. Този ли е ключѣтъ отъ кулата, съ който ти сега си играешъ?

Селизета. Да, ако си спомняшъ, азъ го бѣхъ изтървала на земята, когато ти дойде. . .

Аглавена. Би ли ми го дала?

Селизета. Да ти го дамъ? . . . Защо?

Аглавена. Бихъ желала да го скрия нѣйдѣ, додѣ тръгна. . .

Селизета. Но защо, Аглавено?

Аглавена. И азъ сама не зная. . . Но не се качвай вече горѣ, Селизето, додѣто не си замина и не мисли вече за птицата съ зеленитѣ крилѣ. . .

Азъ сънувахъ лошъ сънъ, въ който и птицата бѣше замѣсена. . .

Селизета. На, вземи го, Аглавено. . . Менѣ ми е сѣ едно. . . Той е доста тежъкъ. . .

Аглавена. Да, тежъкъ е, наистина. . .

Селизета. Цѣлуни ме. . . Азъ те огорчихъ?

Аглавена. Не, досега ти никого не си огорчавала. . . Очитѣ ти сж се налѣли. . .

Селизета. Защото гледахъ слънцето, когато те цѣлувахъ. . . Цѣлуни ме пакъ. . . Азъ ще ида при Мелеандра, той ми бѣше казалъ, че ще стане рано. . . До виждане, Аглавено. . .

Аглавена (бавно). До виждане, Селизето. . .

(Селизета излиза. Аглавена я чака да се отдалечи, отива на края на терасата, гледа извѣстно врѣме златния ключъ и го хвърля надалечъ въ морето. Послѣ излиза и тя).

II СЦЕНА.

Стая въ замъка.

Въ дъното на стаята спи Мелиграна. — Влиза Селизета, която води за ръка малката Исалина.

Селизета. Ще идемъ най-напрѣдъ да цѣлунемъ баба, защото кой ще я цѣлува, кога ний си отидемъ? Между това, и тя, като другитѣ, желае да я цѣлуватъ. . . Но не говори нищо. . . Аглавена ми поиска ключа отъ нашата кула, защото я е страхъ. . . Но азъ намѣрихъ другия ключъ, който мислѣхъ, че е изгубенъ. Ний ще се изкачимъ тамъ, безъ нѣкой да ни види, и азъ ще уловя зелената птица. . .

Исалина. И ще ми я дадешъ веднага, нали?

Селизета. Ще ти я дамъ, ако мълчишъ. . . Но по-тихо. . . Азъ ей сега ще събудя баба. . . Изглеждамъ ли нещастна, Исалино?

Исалина. Какво да ти кажа, за да се почувствуващ щастлива, сестрице?

Селизета. Тръба да ми кажеш истината . . . Баба не бива да мисли, че съм нещастна . . . Видиш ли, кога нѣкой е твърдѣ щастливъ, хората се мамятъ и мислятъ, че той, напротивъ, е плакалъ . . . Нали не прилича да съм плакала?

Исалина. Чакай да те погледамъ хубаво, сестрице . . .

Селизета. Не се забѣлѣзва нищо, нали?

Исалина. Наведи се още малко, сестрице . . .

Селизета. Чакай, ще те издигна и ще те цѣлуна . . . Не виждаш ли нищо ?

Исалина. Не може човѣкъ да те познае, дали си плакала, сестрице; ти плачешъ тѣй тихо . . .

Селизета. Но азъ никакъ не съм плакала . . . Мисля, че ми е влѣзло прахъ или нѣщо друго въ окоето . . . И послѣ, ако днесъ те запитатъ, кога останешъ сама: „Какво каза тя, какво прави, бѣше ли блѣдна или тжжна?“ Ти не бива да отговоришъ изведнажъ, като видишъ, че всички околни сж изплашени или много блѣдни . . . Но трѣба да кажешъ, че съм била много весела, защото, както и виждашъ, азъ прѣзъ всичкото врѣме се усмихвамъ, а истината не бива да се крие . . . А сега да бждемъ благоразумни, азъ ще ида при баба . . . Какъ изоставена изглежда тя! . . . (Приближава се до Мелиграна и я цѣлува продължително). Бабо! (Мелиграна продължава да спи). Азъ съмъ, бабо . . . Тя спи дълбоко . . . Бабо, дойдохъ да се простя съ тебе . . .

Мелиграна (пробужда се). А! ти ли си, Селизето?

Селизета. Да, бабо, дойдохъ съ малката Исалина да те цѣлуна, че отиваме да се разходимъ изъ село . . .

Мелиграна. Дѣ отивате?

Селизета. И азъ не зная; искаме да идемъ малко по-далечъ, отколкото сме ходили досега... Ще се завърнемъ едва довечера... Ти имашъ ли всичко, каквото ти е нужно, бабо? ... Аглавена ще те наглежда, додѣ си дойда азъ... Искашъ ли да поправа възглавницитѣ прѣди да излѣза? ... Само азъ мога да те отмѣстямъ, безъ да ти причинявамъ болка. Но и Аглавена ще се научи... Тя е тѣй добра и ще се свикне скоро, само ако ти ѝ позволишъ... Искашъ ли да я повикамъ?

Мелиграна. Не, не, азъ ще спя, долѣто се върнешъ...

Селизета. Сбогомъ, бабо, сбогомъ...

Мелиграна. До виждане, Селизето, върни се прѣди да настѣпи нощъта...

(Селизета излиза бързо, като завежда и Исалина).

III СЦЕНА.

Коридоръ въ замъка.

Мелеандъръ срѣща Селизета, която води за рѣка Исалина.

Мелеандъръ. Дѣ си забързала тѣй, Селизето?

Селизета. Отиваме нѣйдѣ, Мелеандре... Бързаме да се скриемъ огъ слънцето...

Мелеандъръ. Истина, камънетѣ, сѣкашъ, сж се разтопили по стѣнитѣ; морето е заприличало на разгорещено езеро, и даже вѣчната прохлада на гората се е прѣобърнала на прохладата около единъ пожаръ, а слънцето прилича на побѣснѣлъ лъвъ, който разкъсва небето... Цѣлуни ме, Селизето, защото твоитѣ цѣлувки сж едничкото нѣщо, ксето ни остава отъ утрената роса...

Селизета. Не, нѣмамъ врѣме, чакатъ ме... ще те цѣлуна довечера...

Мелеандъръ. Какво ти е, Селизето?

Селизета. А! нищо, и то мина тъй скоро...

Мелеандъръ. Какво казвашъ?

Селизета. Нищо, нищо... Цѣлуни ме по-скоро...

(Цѣлува го пламенно).

Мелеандъръ. Ахъ, кръвь ми потече отъ устнитѣ . . .

Селизета. Какво?

Мелеандъръ. Кръвь ми потече. . . Твоитѣ прѣ-красни жбчета ме раниха, Селизето . . .

Селизета. Ахъ, да. . . азъ съмъ малка. . . азъ съмъ малка вълчица. . . Боли ли те, Мелеандре?

Мелеандъръ. Напротивъ . . . Нищо не ми е . . . То мина. . .

Селизета. Ахъ! азъ съмъ една малка . . . една малка вълчица. . . Колко е часътъ?

Мелеандъръ. Наближава пладнѣ.

Селизета. Пладнѣ? Охъ! нѣмамъ вече врѣме. . . чакатъ ме, чакатъ ме. . . Сбогомъ, мой Мелеандре...

Мелеандъръ. Селизето, Селизето, дѣ отивашъ?

(Селизета запѣва, като се отдалечава бързо съ Исалина).

Когато милиятъ излѣзе,

(Чухъ че затваря се вратата)

Когато той си излѣзе

Тя бѣ съ усмивка на устата.

(Мелеандъръ гледа слѣдъ нея, сетнѣ и той излиза).

IV СЦЕНА.

На върха на кулата.

Влиза Селизета съ Исалина.

Селизета. Ето ни на върха на кулата, Исалино, и сега ще видишъ, какво ще правимъ... О, колко ясно е и небето, и земята, и морето... А защо днешниятъ день е по-хубавъ отъ всички досегашни?...

Исалина. Дѣ е зелената птица?

Селизета. Тя е тамъ, но още не може да се види... Ний ей сега ще се надвѣсимъ на стѣната, но по-напрѣдъ погледай тука... Виждашъ цѣлия замъкъ, вжтрѣшния дворъ, градинитѣ и гората... Всички цвѣтя сж се разцвѣнали около водата... О! какъ е зелена трѣвата тази сутрина!... Не виждамъ Аглавена... Но Мелеандъръ е тамъ... Той я чака... Наведи се да се скриемъ, че не бива да ни виждатъ тукъ... Той е на брѣга на басейна, дѣто бѣхъ разбудила Аглавена...

Исалина. Сестрице, сестрице, погледни тука! Градинарътъ сѣе цвѣтя около кжщата...

Селизета. Ти ще ги видишъ, кога поникнатъ и цвѣнатъ и ще накжсашъ отъ тѣхъ за мене, Исалино... Ела, ела, не мога вече... Чакай да погледаме оттука; вижда се морето, което е по-далечъ отъ насъ... (Отиватъ на другата страна на кулата). И морето е днесъ прѣкрасно!... Днесъ не можешъ намѣри нито единъ тжженъ кжтъ... Морето е тѣй прѣкрасно, тѣй зелено и тѣй дълбоко, че изгубвашъ куражъ... И послѣ, моя малка Исалино, всичко туй нѣма да му попрѣчи да се усмихва до довечера... Виждашъ ли малкитѣ вълни около брѣга?... Не мога, не мога, ти казвамъ!... Цвѣтята и морето ми прѣчатъ... Азъ не ще мога извърши туй денемъ...

Исалина. Ето че и чайкитѣ долитатъ, сестрице, чайкитѣ долитатъ!... О, колко много сж!... Има хиляди!...

Селизета. Тѣ идатъ всички наедно отъ другия край на морето... Би казалъ нѣкой, че тѣ носятъ нѣкаква вѣсть...

Исалина. Не, не, сестрице, тѣ носятъ риба... А малкитѣ имъ крѣщатъ въ пукнатинитѣ на стѣнитѣ... Тѣхнитѣ човки сж по-голѣми отъ самитѣ тѣхъ... Виждашъ ли, че по-голѣмата носи егуля?... Не виждашъ?... Ето тамъ... Тѣ я изядоха вече... Ето и другитѣ... А голѣмитѣ не ядатъ нищо... Виждашъ ли? Голѣмата нищо не остави за себе си... Тя майка ли е, сестрице?...

Селизета. Какво казахъ азъ на баба, Исалино?

Исалина. Защо плачешъ, сестрице?

Селизета. Не плача, ти казвамъ, ами мисля, мисля... Цѣлунахъ ли баба на трѣгване?

Исалина. Да, ти я цѣлуна, кога трѣгвахме...

Селизета. Колко пжти?

Исалина. Единъ пжтъ, сестрице,—ний нѣмахме врѣме...

Селизета. Мисля, че не бѣхъ достатъчно ласкава съ нея...

Исалина. Ний бързахме много, сестрице...

Селизета. Не, не; не мога тѣй... Тя ще остане съвсѣмъ сама Исалино, и никога не ще може да си спомня друго нѣщо... Виждашъ ли, кога човѣкъ си отива и не е ласкавъ, както винаги, останалитѣ мислятъ, че той не ги е обичалъ... Но тъкмо противното трѣба да се мисли: именно защото много любишъ, се боишъ да бждешъ много ласкавъ... Истина, туй не е хубаво, защото, каквото и да правятъ, колкото и да живѣятъ, тѣ не помнятъ нищо, освѣнъ най-сетнѣ произнесената дума Азъ сама видѣхъ туй, кога мама си отиде... Тя

не ми се усмихна послѣдната минута, и азъ винаги помня, че тя не ми се усмихна... Би казалъ човѣкъ, че цѣлиятъ останалъ животъ не значи вече нищо... И послѣ, какво ѱ казахъ за Аглавена?... Азъ не си спомнямъ... трѣба да видя пакъ баба... Останалитѣ не бива и да знаятъ... Но тя е съвсѣмъ сама; и не за нея азъ се качвамъ на кулата и ще слѣзая отъ нея... Ти разбирашъ, че туй е невъзможно... Ела, ела, ний ще я цѣлунемъ похубаво... (Излизатъ).

У СЦЕНА.

Стая въ замъка.

Мелиграна спи. Влиза Селизета съ Исалина.

—<>—

Селизета (буди Мелиграна). Бабо...

Мелиграна. Върна ли се най-сетнѣ, Селизето... Много се забави...

Селизета. Прости ме, бабо, струва ми се, че не бѣхъ достатъчно ласкава съ тебе прѣди малко...

Мелиграна. Напротивъ, напротивъ, ти бѣше особно ласкава... Какво се е случило?... Ти, съкашъ, си развълнувана...

Селизета. Не съмъ развълнувана, бабо, ами искахъ да ти кажа, че те обичамъ...

Мелиграна. Зная, Селизето, ти си доказвала туй много пжти досега, и азъ никога не съмъ се съмнявала...

Селизета. Да, бабо, но азъ сама не знаехъ още...

Мелиграна. Ела по-близо, мое дѣте, защото не мога да цѣлувамъ ония, които обичамъ, тѣй като моитѣ бѣдни ржцѣ не ме слушатъ... Цѣлуни ме два пжти и за себе си и за мене... Виждашъ ми

се нѣкакъ чудна днесъ... И ти досега да не знаешъ, че ме обичашъ?...

Селизета. Не, не, азъ знаехъ, но понѣкога човѣкъ знае дълго врѣме нѣщо, безъ да го подозира... Сетнѣ дохожда день, когато си казвашъ, че не си била достатъчно добра, че си могла да сторишъ нѣщо по-добро, и че си обичала недостатъчно... И поисквашъ да поправишъ всичко, прѣди да е станало късно... Азъ нѣмамъ нито баща, нито майка и не би знаела, що е майка, ако не бѣше ти, бабо... Но ти не остави своята малка Селизета, и азъ бѣхъ честита, като знаехъ, че има дѣ да ида, кога се почувствувамъ нещастна.

Мелиграна. Напротивъ, напротивъ, моя Селизето... Ти мене не оставяше...

Селизета. Не, не, бабо... Азъ хубаво зная, че ти не ме остави...

Мелиграна. Ти си особно сериозна днесъ, Селизето, но азъ пакъ не мисля, че си тѣжна.

Селизета. Азъ всѣкога съмъ била щастлива, бабо, и сега зная, какво нѣщо е щастие...

Мелиграна. Да не е, защото си го изгубила, Селизето?

Селизета. Напротивъ, бабо, защото ми се струва, че съмъ го намѣрила... А ти, бабо, била ли си щастлива?

Мелиграна. Кога, Селизето?

Селизета. Едно врѣме, бабо?...

Мелиграна. За кое врѣме приказвашъ, мое дѣте?

Селизета. За онова врѣме, когато си живѣла, бабо...

Мелиграна. И азъ имахъ тежки дни, както и всички, които живѣятъ на земята, но мога да кажа, че бѣхъ щастлива, защото ти никога не напусна нашата къща...

Селизета. Щастието не трѣба да зависи отъ това, бабо . . . Значи, ти не би била вече щастлива, ако ме нѣмаше тукъ?

Мелиграна. Ти ще бждешъ щастлива и когато умра, мое дѣте, защото ще ти остане още много нѣщо, когато изчезна . . .

Селизета. Ако мене ме нѣма, ще ти остане Аглавена, бабо . . .

Мелиграна. Тя никога не е спала на колѣнѣтъ ми, моя Селизето . . .

Селизета. При все това обичай я, бабо.

Мелиграна. Обичамъ я, защото ти я обичашъ, дѣте мое . . .

Селизета. Трѣба да я обичаме особно затова, че тя ме направи щастлива . . . Тя е тѣй хубава, тѣй хубава, бабо, че, откакъ я узнахъ въ сърдцето си, азъ живѣя около нея съ прѣпълнени отъ сълзи очи . . .

Мелиграна. Ржцѣтъ ти горятъ днесъ, Селизето . . .

Селизета. Защото съмъ щастлива, бабо . . .

Мелиграна. Обичамъ те, моя Селизето . . .

Селизета. Огорчавала ли съмъ те понѣкога, бабо?

Мелиграна. Не си спомнямъ, мое дѣте . . .

Селизета. Не, не, ти трѣба да си спомнишъ, защото човѣкъ винаги огорчава ония, които обича . . . Искамъ да ми кажешъ, кога най-много съмъ те огорчавала . . .

Мелиграна. Ти си ме огорчавала малко, само кога си се разплаквала, но туй не е било твоя вина . . . Това е всичкото, което си спомнямъ . . .

Селизета. Ти вече нѣма да ме виждашъ, че плача, бабо . . .

Мелиграна. Ти виждашъ, Селизето, че щастието се люшка между хората, като махалото на

часовника, и че трѣба да се плаче, колкото е възможно по-късно...

Селизета. Имашъ право, бабо; и когато щастieto се върне при васъ, — при тѣхъ двамата и при тебе, бабо, — ти ще ги съберешъ нѣкоя вечерь около себе си и ще имъ разкажешъ историята на една малка дѣвочка...

Мелигрana. Какво казвашъ, Селизето?

Селизета. Нищо, нищо, бабо... припомнямъ си врѣмето, кога съмъ била малка...

Мелигрana. И азъ сжщо често си спомнямъ онова врѣме, дѣще моя... Тогазъ не бѣхъ болна и можехъ да те нося на ржцѣ или да ходя съ тебе... Ти тичаше, смѣеше се изъ стайтѣ, послѣ разтваряше вратитѣ и начеваше страшно да викашъ: „Тя иде!... Иде!... Иде!... Ето я!...“ И никой не проумѣваше, за кого говоришъ тѣй уплашена, а и ти сама не знаеше това; но азъ се прѣструвахъ на уплашена и вървѣхъ слѣдъ тебе изъ дългитѣ коридори до самия изходъ на градината... Всичко туй, разбира се, нѣмаше особна важность или цѣль, но ний се разбирахме една друга и се смѣехме по цѣли дни... И ето, че благодарение на тебе, азъ втори пжть станахъ майка, когато моята красота бѣше минала вече. Ти нѣкога ще узнаешъ, че жената никога се не уморява да бжде майка и е готова да люлѣе и самата смърть, стига да заспѣше тя на колѣнѣтѣ й... Но всичко минава полека-лека, Селизето, и най-малкитѣ ставатъ голѣми.

Селизета. Зная го добрѣ, бабо, и скръбъта тѣй сжщо минава, отива си и сетнѣ се връща още по-голѣма... Но красотата остава, а други сж щастливи...

Мелигрana. Кой ти каза това, дѣте мое?

Селизета. Аглавена ми каза всичко туй, бабо...

Мелигрana. Какъ блѣстятъ очитѣ ти, Селизето...

Селизета (заглушва риданията си). Защото обичамъ всички, бабо. . .

Мелиграна. Ти, сѣкашъ, плачешъ, мое дѣте?

Селизета. Не, не, азъ не плача. . . А и да плача малко, то е отъ радостъ. . .

Мелиграна. Цѣлуни ме, Селизето, цѣлуни ме по-силно и поседи при мене. . .

Исалина. Сестрице, и азъ бихъ желала да ме цѣлунешъ. . .

Селизета (отстранява тихичко Исалина). Не, не, моя Исалино, остави ме да цѣлувамъ днесъ само нея. . . Ще дойде врѣме да цѣлуватъ и само тебе. . . Сбогомъ, бабо, сбогомъ.

Мелиграна. Селизето! . . . Какво ти е? . . . Дѣ отивашъ?

Селизета (освобождава се отъ нея). Сбогомъ, бабо, сбогомъ. . .

Мелиграна. Селизето, остани тукъ. . . Не искамъ. . . Не искамъ да си отивашъ. . . (Прави странни и безполезни усилия да стане и да протѣгне ржка). Не мога, не мога. . . Ти виждашъ, Селизето. . .

Селизета. И азъ не мога, бабо. . . Сбогомъ, бабо. . . Желая ти да спишъ спокойно и да не сънувашъ лоши сънища. . . Сбогомъ, бабо, сбогомъ. . . (Бърже излиза, като повежда за ржка и Исалина).

Мелиграна. Селизето. . . Селизето. . .

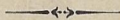
(Чуватъ се нейнитѣ стенания посрѣдъ настѣпилата тъмнина).

Коридоръ въ замъка.

Влиза Селизета, като води за ржка Исалина и забѣлзва Аглавена, която иде насрѣща ѝ и се крие съ Исалина задъ единъ отъ стълбоветѣ, които крѣпятъ свода.

Аглавена (доближава се). Ти ли си, Селизето? Защо се криешъ?

Селизета. И азъ не зная защо, Аглавено... Помислихъ, че искашъ да бждешъ сама...

Аглавена. Дѣ отивашъ, Селизето?... Вижъ, че и Исалина ме гледа нѣкакъ крадешкомъ... Трѣба да сте се наговорили нѣщо?

Селизета. Да, азъ дадохъ едно обѣщание, което трѣба да изпълня...

Аглавена. Дѣ влѣчеше Селизета, Исалино? (Исалина не отговаря). Не искашъ ли да кажешъ? Но ако продължа да те цѣлувамъ, додѣто кажешъ?

Селизета. О, тя умѣ вече да пази тайна, като възрастна...

Аглавена. Не зная, дали поради настѣпващата вечеръ, или по друга причина, но ти ми се видишъ страшно блѣдна.

Селизета. Иска ми се да те цѣлуна, Аглавено... (Цѣлуватъ се продължително).

Аглавена. О! колко сж хубави и нѣжни усгата ти тая вечеръ...

Селизета. И твоитѣ сжщо... Азъ съмъ сега много по-щастлива... Въ уснитѣ ти се чувствува нѣкаква сила.

Аглавена. Ти свѣтишъ, като малка лампа, Селизето...

Селизета. Не си ли видѣла баба?

Аглавена. Не, трѣба ли да ида при нея?

Селизета. Не, не, не трѣба, тя спи сега . . . Ти търсѣше Мелеандра, нали?

Аглавена. Да, а ти, Селизето?

Селизета. Кога го видишъ, цѣлуни го и за мене . . . Щастлива съмъ, като мисля, че ти го цѣлувашъ, кога не съмъ азъ тамъ . . . Тѣй ви обичамъ, че би ревнувала, ако не цѣлуваше той никоя . . . Но виждамъ, че Исалина не чака повече и ме тегли за ржката? . . . Сбогомъ, Аглавено, ний ще се видимъ по-късно . . . (Излиза Исалина и запѣва, а гласътъ ѝ постепенно се отдалечава).

Когато той се върна,
Лампата бѣше изгаснала,
Когато той се върна,
Тя бѣше вече изчезнала . . .
Лампата бѣше изгаснала

(Пѣсенъта изведнажъ се прѣкъсва и Аглавена тѣка сжщо излиза).

VII СЦЕНА.

На върха на кулата.

Влизатъ Селизета и Исалина.

Селизета. Сега е тѣкмо врѣмето, моя малка Исалино, азъ вече нѣма да слизамъ да имъ се усмихвамъ още веднажъ . . . Студено е на кулата, сѣверниятъ вѣтъръ прави вълнитѣ да блѣщатъ тая вечеръ . . .

Исалина. А дѣ е птичката, сестрице . . .

Селизета. Трѣба да засѣдне слънцето задъ морето и послѣдниятъ лжчъ да изчезне отъ хоризонта, защото тя се бои отъ свѣтлината; слънцето и тя още не сж се срѣщали . . .

Исалина. А ако има звѣзди, сестрице?

Селизета. А ако има звѣзди? (Гледа небето). Още нѣма звѣзди по небето, но тѣ скоро ще се появятъ

навредъ, за туй грѣба да се бърза, иначе, ще бжде по-страшно, кога се явятъ . . .

Исалина. Менѣ ми е студено, сестрице . . .

Селизета. Да седнемъ тукъ, до стѣната, тя ще ни пази отъ вѣтъра и да чакаме, додѣ изчезне и послѣдната червена ивица отъ морето . . . Виждашъ ли, какъ бавно залѣзва слънцето? . . . Кога залѣзе съвсѣмъ, азъ ще ида да видя. Дай да те завия съ бѣлия си шарфъ, мене той вече не ми е потрѣбенъ . . .

Исалина. Ти ме цѣлувашъ твърдѣ силно сестрице !

Селизета. Защото съмъ много щастлива, Исалино ; никога не съмъ бивала по-щастлива отъ днесъ . . . Погледай ме хубаво . . . Не съмъ ли по-хубава, отколкото бѣхъ прѣди? . . . Чувствувамъ, че се усмихвамъ, усмихвамъ се . . . а ти не ми се усмихвашъ?

Исалина. Не, ти говоришъ много бърже, сестрице . . .

Селизета. Мигаръ много бърже говоря? То е защото бързамъ . . .

Исалина. Да, и послѣ ти кжсашъ цвѣтята . . .

Селизета. Кои цвѣтя? . . . Ахъ, тѣзи . . . азъ забравихъ, че сж твои . . .

Исалина. Азъ не искамъ да плаченъ, сестрице . . .

Селизета. Та азъ не плача, моя малка Исалино . . . Именно туй не бива да се помисли . . . Напротивъ, защото се смѣя, изглеждамъ, че плача . . .

Исалина. Защо, тогава, очитѣ ти сж такива, като че плачатъ?

Селизета. Не мога да зная, какви сж очитѣ ми . . . Но запомни добрѣ : ако кажешъ нѣкому, че съмъ изглеждала тжжна, ще бждешъ строго наказана . . .

Исалина. Защо?

Селизета. По причини, които нѣкога ще узнаешъ . . . И послѣ, не бива да ме разпитвашъ тѣй, — ти си още малко сжщество, което не може да разбира това, което другитѣ разбиратъ . . . На твоитѣ години и азъ нищо не разбирахъ, даже и по-късно. . . Азъ правя ту това, ту онова, но най-важното не е туй, що виждашъ . . . Вижъ, моя малка Исалино, не мога да кажа това, но чувствувамъ нужда да го кажа, защото е тежко да знаешъ нѣщо само ти. . . .

Исалина. Слънцето вече се не вижда, сестрице. . .

Селизета. Почакай, почакай още малко, моя малка Исалино, защото друго нѣщо се приближава, когато слънцето се отдалечава, и азъ виждамъ много по-ясно, колкото туй нѣщо по-се приближава . . . Не зная добръ ли направихъ, че те доведохъ на кулата; при все това, трѣбаше да дойде нѣкой тукъ, защото ще се намѣрятъ хора, които ще искатъ да знаятъ всичко, и които ще бждатъ щастливи само, ако не узнаятъ нищо . . . А сега, сестрице, не запомняй всичко, което ти казвамъ . . . Да, но ще дойде день, когато ти всичко ще си спомнишъ и ще разберешъ всичко, което не си разбрала, когато си гледала . . . Тогава ще ти стане мжно, и ти никога нѣма да забравишъ това, което ще видятъ очитѣ ти . . . Но сега ще трѣба да видишъ, безъ да разберешъ, каквото и другитѣ да не могатъ да разбератъ . . . Но, кога порастнешъ голѣма, не ще можешъ да не плачешъ, и туй, може би, ще ти тежи цѣлъ животъ . . . Затова те и моля, да ме простишъ днесъ, когато нищо не си способна да разберешъ, за дѣто ще страдашъ по-късно, като разберешъ всичко по-добръ . . .

Исалина. Стадата се връщатъ, сестрице . . .

Селизета. И утрѣ пакъ ще се връщатъ стадата . . .

Исалина. Да, сестрице . . .

Селизета. Птичкитѣ и утрѣ ще пѣятъ . . .

Исалина. Да, сестрице . . .

Селизета. Цвѣтята и утрѣ ще цвѣтятъ . . .

Исалина. Да, да, сестрице . . .

Селизета. Защо най-младата трѣба . . .

Исалина. Остана само една червена ивичка, сестрице . . .

Селизета. Имашъ право, врѣме е . . . Ти сама ме тласкашъ къмъ това . . . и звѣздитѣ губятъ търпение . . . Сбогомъ, моя Исалино, азъ съмъ много, много щастлива . . .

Исалина. И азъ също, сестрице . . . но бързай, че ей сега ще се покажатъ звѣздитѣ . . .

Селизета. Не бой се, Исалино, тѣ вече нѣма да ме видятъ . . . Стани, седни тукъ и дай да те стѣгна прѣзъ гърдитѣ съ моя шарфъ, че вѣтърътъ е много студенъ . . . Обичала ли си ме ти, наистина? Не, не, не отговаряй, азъ зная . . . Ще търкулна тия четири камѣка, та да не можешъ отиде до отвора, отдѣто ще се спусна . . . Ако не ме видишъ вече, не бой се, — туй ще значи, че е станало нужда да мина отъ другата страна . . . Ти ме не чакай и се спусни сама по каменната стѣлба . . . Но недѣй идва до стѣната да гледашъ, какво правя . . . Нѣма да видишъ нищо и ще бждешъ наказана . . . Ще те чакамъ долу . . . Цѣлуни ме, Исалино, и кажи на баба . . .

Исалина. Какво да ѝ кажа, сестрице?

Селизета. Нищо, нищо . . . мислѣхъ, че съмъ забравила нѣщо . . . (Отива до разрушената стѣна откъмъ морето и се навежда). О, морето изглежда тѣй студено и тѣй дълбоко . . .

Исалина. Сестрице? . . .

Селизета. Ето я, азъ я виждамъ . . . Не мърдай . . .

Исалина. Дѣ е тя?

Селизета. Чакай... чакай... Трѣба да се наведе още... Исалино! Исалино!... Камънетѣ се мърдатъ!... Азъ падамъ... Ахъ!... (Часть отъ стѣната се срива. Чува се шумъ отъ падане, слабъ болезненъ викъ, послѣ настѣпва дълго мълчание).

Исалина (става разплакана). Сестрице!... Сестрице!... Дѣ си?... Мене ме е страхъ, сестрице!...

(Стене сама на върха на кулата).

V° ДѢЙСТВИЕ.

—<—>—
I СЦЕНА.

Коридоръ въ замъка.

Влизатъ Аглавена и Мелеандъръ.

—<—>—

Мелеандъръ. Тя току-що заспа, но всичкитѣ мои молби не можаха да изтръгнатъ нито една надеждна дума изъ устата на докторитѣ, които си отиватъ. . . Паднала на пѣсѣка, който морскиятъ вѣтъръ е нанесълъ въ подножието на кулата, сѣкашъ, за да я приеме по-прѣдпазливо. . . Тамъ я намѣрили слугинитѣ, когато ти си мислила да я срѣщнешъ изъ пѣтя за селото. . . По тѣлото ѝ нѣма никаква рана, и нейното малко тѣло изглежда неповрѣдено, само една струя кръвь течеше непрѣкъснато отъ устата ѝ. . . А кога си отвори очитѣ, усмихна ми се, безъ да проговори нито дума. . .

Аглавена. А Исалина? Какво разправя тя? Казаха ми, че е била съ нея. . .

Мелеандъръ. Питахъ я. . . Намѣрили я на кулата, разтреперана отъ студъ и страхъ. . . Тя само повтаря, като плаче, че стѣната се съборила, когато Селизета се надвѣсила, за да хване прѣлестната птица . . . Когато я срѣщнахъ днесъ слѣдъ пладнѣ тъкмо между тия двѣ колони, видѣ ми се по-малко тѣжна отъ други пѣть. . . „По-малко тѣжна отъ други пѣть. . .“ Нима тия четири думи не осждаатъ насъ двама ни? . . . И сега всичко, що би казала, всичко, що би сторила, събужда въ душата ми

ужасното подозрѣние, което ще разбие живота ми... Любовта е толкозъ жестока, колкото и умразата... Азъ не вѣрвамъ вече... не вѣрвамъ... И всичкото мое отчаяние съ обръща въ отвращение... Противна ми е красотата, която донася нещастие... Противенъ ми е разсѣдъкътъ, който иска да бжде много хубавъ... Противна ми е сѣдбата, която нищо не признава... Противни ми сѣ думитѣ, които залъгватъ звѣра, противенъ ми е животътъ, който не слуша живота!...

Аглавена. Мелеандре!...

Мелеандъръ. Какво искашъ отъ мене?...

Аглавена. Ела, ела... Искамъ да я видя, инакъ е невъзможно... Трѣба да се узнае... Тя не е направила туй нарочно. Тя не е могла да стори това, защото тогава...

Мелеандъръ. Тогава какво?

Аглавена. Ний трѣба да узнаемъ... Ела, ела... Все едно е какъ... Тя трѣба да е много страдала, за да иде дотамъ!... И азъ вече не зная, и азъ вече не мога... (Повлича го бърже съ себе си).

II СЦЕНА.

Стаята на Селизета.

Селизета лежи на кревата. Влизатъ Аглавена и Мелеандъръ.

Селизета (понавдига се малко). Ти ли си, Аглавено?... Ти ли си Мелеандре?... Чакахъ ви и двама, за да стана съвсѣмъ щастлива...

Мелеандъръ (разплаканъ се хвърля на леглото ѝ). Селизето...

Селизета. Какво ви е?... Вий и двама плачете?...

Аглавена. Селизето! Селизето!... Какво направи? ... Ахъ, азъ съмъ една нещастница...

Селизета. Какво има, Аглавено? ... Ти, сѣкашъ, си развълнувана. . . Нима съмъ сторила нѣщо, което да те направи нещастна?

Аглавена. Не, моя бѣдна Селизето, не ти ме правишъ нещастна... Азъ сама се убивамъ... Азъ именно не сторихъ нищо отъ това, което бѣхъ длѣжна да сторя. . .

Селизета. Не разбирамъ... Какво е станало?

Аглавена. Трѣбаше да го зная и мисля, че го знаехъ, когато ти говорихъ завчера... Повече отъ недѣля нѣщо непрѣстанно ми го подсказваше въ сърдцето, и азъ не знаехъ, какъ да постѣпя, не можахъ, когато и най-простата дума, що би произнесло най-простото същество, би могла да спаси живота, който това и чакаше. . .

Селизета. Но какво си знаяла ти?

Аглавена. Когато ти ми говори за своята мисль завчера... и днесъ и слѣдъ пладнѣ, азъ трѣбаше да те стисна въ прѣгрѣдкитѣ си и да те държа тѣй, додѣто тази твоя мисль падне, като откъснатъ гроздъ. . . Трѣбаше да брѣкна съ двѣтѣ си рѣцѣ въ душата ти, за да изтрѣгна оттамъ смъртъта, която знаехъ, че се гнѣзди тамъ... Трѣбаше да се изтрѣгне нѣщо съ любовъта... и азъ нищо не сторихъ; азъ гледахъ безъ нѣщо да видя, но при все това не можехъ да не видя!... Послѣднѣото момиче отъ туй бѣдно село би намѣрило достатѣчно цѣлувки, за да спаси нашия животъ... Азъ излѣзохъ неизказано страхлива или неизказано слѣпа!... И, може би, за пръвъ пѣтъ избѣгахъ, като дѣте, отъ истината... Не мога повече се пита... Прости ме, Селизето, азъ вече нѣма да бѣда щастлива...

Селизета. Увѣрявамъ те, че нищо не разбирамъ. . .

Аглавена. Не бѣгай и ти отъ истината. . . Виждашъ, какво се случва, кога не слушашъ това, което заговаря въ дѣното на душата ти. . .

Селизета. А ти какво си чула изъ дълбочината на твоята душа?

Аглавена. Слушахъ день и нощъ, че ти търсишъ смъртъта си. . .

Селизета. Азъ не я търсихъ, Аглавено, а тя ме намѣри, безъ да бѣхъ отишла насрѣща ѝ. . .

Аглавена. Тя пожали насъ всинца ни, и, както виждашъ, не те е търсила, защото тя те избѣгваше, когато трѣгваше да я търсишъ. . .

Селизета. Не, не, моя Аглавено, тя просто чака, кога ще станешъ ти по-щастлива. . .

Аглавена. Тогава, ще има да чака дълго, бѣдна ми Селизето. . .

Селизета. Слушай, азъ съмъ ти благодарна, че дойде сега, защото чувствувамъ, че дълго нѣма да бѣда благоразумна. . . Нѣщо помрачава погледа ми. . . Но това, което ще ти кажа сега. . . И сама не зная, какво ще кажа. . . Ти знаешъ, че умираещитѣ иматъ странни мисли. . . Азъ само веднажъ видѣхъ, какъ се умира; сега е мой редъ. . . И тѣй, не обръщай внимание на туй, което ще ти кажа сега. . . Сега азъ още зная, какво говоря, и ти само това трѣба да слушашъ и запомнишъ. . . Струва ми се, че ти подозирашъ нѣщо, Аглавено. . .

Аглавена. Уви! въ туй никакъ не се съмнявамъ. . .

Селизета. Ти мислишъ, че. . .

Аглавена. Да. . .

Селизета. Ти мислишъ, че съмъ паднала нарочно?

Аглавена. Увѣрена съмъ въ туй, Селизето. . .

Селизета. Казватъ, че, който умира, не лъже, и азъ искамъ да ти кажа истината. . .

Аглавена. Знамъ, — ти ни обичашъ толкова, че не би могла да ни кажешъ тая истина.

Селизета. Азъ паднахъ безъ да ща. — Ти ли плачешъ, Мелеандре?

Аглавена. Послушай ме и ти сега, Селизето. . . Ти разбирашъ, че ний знаемъ истината. . . И ако азъ те питамъ сега, то не е, защото се съмнявамъ, но защото бихъ желала ти да нѣмашъ повече съмнѣния. . . Моя бѣдна, малка Селизето, азъ се прѣкланямъ прѣдъ тебе, защото си тѣй прѣкрасна. . . Ти си извършила най-хубавото нѣщо, което само любовта може да извърши, когато се заблуждава. . . Но сега те моля да извършишъ нѣщо по-хубаво въ името на една друга любовъ, която не се заблуждава. . . Въ тая минута ти държишъ въ ржцѣтъ си спокойствието на цѣлия ни животъ. . .

Селизета. За какво спокойствие говоришъ ти, Аглавено?

Аглавена. Говоря за най-тѣжното и дълбоко спокойствие. . .

Селизета. Но какъ мога да ви дамъ такова дълбоко спокойствие? Азъ не виждамъ у мене нищо, отъ което да мога да го почерпя. . .

Аглавена. Трѣба само да ни кажешъ, че си поискала да умрешъ, за да ни направишъ щастливи. . .

Селизета. Бихъ желала да ти го кажа, но то е немислимо, защото не е вѣрно. . . Мигаръ ти мислишъ, че може да се лъже тѣй прѣдъ смъртъта?

Аглавена. Моля ти се, Селизето, не мисли за смъртъта. . . Когато те цѣлувамъ, азъ ти отдавамъ цѣлия си животъ, и ти не можешъ да умрешъ, когато вдъхвамъ животъ въ душата ти. . . Боже! Какво трѣба да направя, за да задържа живота и? . . . Бихъ могла да разбера тая лъжа, да бждѣше смъртъта тука. . . Но тя е далечъ отъ насъ, и цѣлиятъ ни животъ чака истината. . . Всичката истина

на твоята любовъ, тъй прѣкрасна, за да те обикнемъ още по-силно. . . Не казвай „не“; не навеждай глава, защото ти знаешъ, че човѣкъ се не лъже, кога говори тъй. . .

Селизета. При все това ти се лъжешъ, Аглавено . . .

Аглавена. Значи, ний ще плачемъ на хиляди левги далечъ една отъ друга. . .

Селизета. Защо не вѣрвашъ, че ти казвамъ истината?

Аглавена. Защото нѣма дума, нито постъпка, която да не убѣди и едно малко дѣте въ противното. . .

Селизета. Кои сж тѣзи постъпки?

Аглавена. Защо ходи да се прощавашъ съ баба си?

Селизета. Но азъ винаги съмъ се прощавала съ нея, когато излизахъ нѣйдѣ?

Аглавена. Защо . . . Но защо всичко това, моя Селизето? Нима не е низко да разпитвашъ така, когато смъртта покрива очитѣ и когато знаешъ, че истината е тукъ, въ ржцѣтѣ ми, близо-близо до сърдцето ми! . . .

Селизета. Азъ мислѣхъ, че ще бжда щастлива, но ти ме огорчавашъ съ твоитѣ съмнѣния . . . Какво трѣба да направя, за да не се съмнявашъ повече? . . .

Аглавена. Кажи само истината, Селизето . . .

Селизета. Но каква истина искашъ ти, Аглавено? . . .

Аглавена. Азъ те тласкахъ къмъ гибель, безъ да подозиращъ това . . .

Селизета. Не, не, никой не ме е тласкалъ . . .

Аглавена. Достатъчно е да кажешъ една дума, за да освѣтишъ цѣлъ единъ животъ, и азъ те моля на колѣнѣ, произнеси тая нещастна дума . . . Ако

искашъ, кажи ми я тихичко, дай ми знакъ съ очитѣ си ; даже Мелеандъръ нѣма никога да узнае . . .

Мелеандъръ. Аглавена има право, Селизето . . .
И азъ сѣщо те моля . . .

Селизета. Азъ паднахъ, като се навеждахъ . . .

Аглавена. Ти тѣй често си ме питала, какъ бихъ постѣпила на твое мѣсто . . .

Селизета. Паднахъ, като се навеждахъ . . .

Аглавена. Ти не знаешъ, защо те питамъ това ?

Селизета. Аглавено ! . . .

Аглавена. Селизето ! . . . Какво ти е ? . . . Ти блѣднѣешъ . . . страдашъ ли много ? . . .

Селизета. Не, азъ страдамъ отъ радостъ . . .
Ахъ, колко плачешъ ти, Мелеандре . . .

Мелеандъръ. Селизето ! . . .

Селизета. Не плачи тѣй, мой бѣдни Мелеандре . . . Тѣкмо сега се обичаме ний . . . Не бива да роните сълзи по мене . . . Ей сега ще видите, какъ ще ви се усмихвамъ, кога умра . . . Нѣма да повѣрвате, че съмъ умрѣла, — толкозъ щастлива ще изглеждамъ . . . Кога човѣкъ се усмихва и тогазъ, то значи, че е щастливъ отъ дълбочината на душата си . . . Азъ даже не проумѣвахъ, какъ мога да съмъ тѣй малка, а да побирамъ цѣлъ рай въ сърдцето си . . . и на минути се боя да отнеса съ себе си толкова щастие . . . Какъ ? И ти плачешъ, Аглавено ? Нима туй не е щастие ?

Аглавена. Дай ни най-пълно спокойствие, Селизето . . .

Селизета. Азъ ще ти повърна спокойствието, което ти ми даде, Аглавено . . .

Аглавена. Би могла да ни го дадешъ и не го давашъ . . .

Селизета. Спокойствието, що е у мене, е тѣй голѣмо . . .

Аглавена (ридае). И самъ Богъ би се почувствувалъ виновенъ прѣдъ тебе, Селизето . . .

Селизета. Но защо си отивашъ? — ме питаше баба . . . Защо си отивашъ, мое дѣте? — Защото намѣрихъ ключа, бабо, защото намѣрихъ ключа . . .

Аглавена. Селизето! . . .

Селизета (дохажда на себе си). Исалино? . . . Какво казахъ? . . . Кажи ми, какво казахъ? . . . Не е истина . . . азъ те прѣдупрѣдихъ . . .

Аглавена. Нищо . . . нищо . . . Ти нищо не каза, бѣдна Селизето . . .

Селизета. Азъ те прѣдупрѣждавахъ . . . всичко, което ще кажа, може би, сега, не е истина . . . Трѣба да ми простите, защото душата става тѣй слаба . . . За баба ли говорѣхъ?

Аглавена. Да . . .

Селизета. Да, азъ искахъ да ти кажа . . . Когато я подигашъ, да не ѝ пипашъ рѣцѣтъ . . . Искахъ да те науча . . . но не остана врѣме . . . Ахъ! . . . По-прѣдпазливо, Аглавено . . .

Аглавена (разплакана). Какво ти е? Какво ти е, Селизето? . . .

Селизета. Нищо, . . . нищо . . . то мина . . . Помислихъ, че ще начена да говоря, което не е истина . . .

Аглавена. Нѣма да те питамъ вече, Селизето . . .

Селизета. Тури си ржката на устата ми, кога прѣстана да говоря истината . . . Обѣщай ми, обѣщай ми това . . . моля те . . .

Аглавена. Обѣщавамъ ти, Селизето . . .

Селизета (на Мелеандра). Имамъ нѣщо да ѝ кажа, Мелеандре . . . (Мелеандъръ мълчеливо се отдалечава). Той е печаленъ . . . печаленъ . . . Ти ще му кажешъ единъ день, кога се забрави . . . Тури си ржката на устнитѣ ми, Аглавено . . . Стана ми отведнажъ тежко . . .

Аглавена. Кажи ми, кажи ми, Селизето . . .

Селизета. Забравихъ, какво щѣхъ да кажа . . . Това не е истина, а лъжата се приближава. Тури си рѣцѣтъ на очитѣ ми, Аглавено . . . Ти трѣба да ги затворишъ, както ги отвори . . . Това е истина . . . истина . . .

Аглавена. Селизето! . . .

Селизета (съ слабъ гласъ). Азъ . . . азъ паднахъ, като се навеждахъ . . . (умира).

Аглавена (извиква съ ридание). Мелеандре!

Мелеандъръ (пада ридаетъ върху трупа на Селизета). Селизето!*)

К Р А Й.

*) Въ дълбинитѣ на „Аглавена и Селизета“ се таи съкровище отъ най-чисти, най-благородни чувства, каквито обикновениятъ човѣкъ, затъналъ въ дребнавоститѣ на катадневния животъ, подаденъ на своя — въ по-голъма или по-малка степенъ — животински егоизъмъ, е неспособенъ да изпита въ душата си. Нужно е спокойно и разсѣдливо да се вникне въ смисъла на всѣка дума, на всѣка фраза, за да се открие и проумѣе всичката прѣлестъ, всичката сърдечна доброта и трогателна нѣжностъ въ отношенията на изобразенитѣ лица. За този бисеръ на драматичната литература рускиятъ критикъ Николай Бердяевъ, цитиранъ и отъ прѣводача въ една бѣлѣжка къмъ текста, ето що казва: „Аглавена и Селизета“ е едно отъ най-поетичнитѣ творения на Метерлинка, необикновено оригинално и красиво по форма, посветено на трагедията на любовта; . . . е най-доброто произведение на Метерлинка, произведение безусловно гениално, бихъ казалъ даже — пророческо; . . . съ дълбоко етическо значение; . . . трагичната любовъ на Аглавена, Селизета и Мелеандъръ е тъй прѣкрасна, тъй възвишена надъ всичко дребнаво и прѣходно . . .“

Прѣводачътъ, г. Николаевъ, въ желанието си да спази непожтнатостта на Метерлинковата рѣчь, се е придържалъ точно къмъ оригинала, доколкото това позволяватъ, разбира се, своиствата на нашия езикъ, — обстоятелство, което ний изтъкваме тукъ като особеностъ на прѣвода.

Бѣлѣжка на редакцията.

ДРУЖЕСКА

БЕСЪДА

БИБЛИОТЕКА ЗА ИЗЯЩНА ЛИТЕРАТУРА.

Излиза всѣки мѣсець.

Дава въ прѣводъ най-хубавитѣ образци изъ свѣтовната книжнина. Всѣка отдѣлна книга на библиотеката съдържа едно съчинение въ цѣлость.

Въ най-ближнитѣ номера на „Дружеска Бесѣда“ ще бждатъ помѣстени слѣднитѣ съчинения:

Имре Мадачъ: „Човѣшката трагедия“, драматична поема. Прѣводъ отъ руски и нѣмски.

Това многоцѣнно съчинение на маджарския писател е написано въ духа и по подобие на Гете-вия „Фаустъ“.

Зудерманъ: „Лодката въ цвѣтя“, драма. Прѣводъ отъ нѣмски.

Най-новото произведение на нѣмския драматургъ, което до голѣма частъ напомня извѣстната негова драма „Родина“, рисува съ трогателна вѣрность нравствения битъ на днешното нѣмско сѣмейство отъ така наричаното „висше“ общество, въ което фактически е прѣгърнатъ принципа на личната свобода и независимостъ въ отношенията между мжжътъ и жената.

Герх. Хауптманъ: „Потъналата камбана“, легендарна драма. Прѣводъ отъ нѣмски.

Фабула извънредно оригинална, разработена съ чудна виртуозность отъ знаменития авторъ на „Тъкачитѣ“. „Потъналата камбана“ е творение съ възвишена поезия; въ него нѣма нито единъ редъ, отъ който да не лѣха свѣжата струя на една самобитна прѣлестъ, трогателна на мѣста до просълзяване. Четенето на това рѣдко произведение доставя безподобна душевна наслада.

В. Гете: „Фаустъ“, частъ втора, трагедия въ петь дѣйствия. Прѣводъ отъ нѣмски.

Редакцията на „Дружеска Бесѣда“ се счита щастлива, че тя първа ще може да даде въ български прѣводъ литературния текстъ (безъ музикалната частъ) на най-знаменититѣ оперни пиеси, на които европейското общество ненаситно се любува въ театритѣ, дѣто тѣ отъ десетки години се играятъ съ все по-силенъ, по-трогательенъ ефектъ. Въ по-ближно врѣме ще бждатъ издадени послѣдователно:

„Карменъ“, опера въ четири акта отъ Просперъ Мериме.

„Лоенгринъ“, романтична опера въ четири акта отъ Рихардъ Вагнеръ.

„Аида“, опера въ четири акта отъ Антонио Гисланциони.

„Свободенъ стрѣлецъ“, опера отъ Веберъ.

„Фра-Диаволо“, опера отъ Ауберъ.

„Виолета“ (La Traviata), опера отъ Верди.

„Хвърковатиятъ холандецъ“, романтична опера въ три акта отъ Рихардъ Вагнеръ.

Опернитѣ пиеси ще бждатъ разкошни издания: отпечатани на дебела хартия съ модеренъ шрифтъ въ малъкъ, тѣсенъ-дълъгъ, форматъ.

УСЛОВИЯ ЗА АБОНИРАНЕ:

Който желае да бжде абонатъ на „Дружеска Бесѣда“, трѣба да внесе направо въ администрацията, или посредствомъ мѣстния настоятелъ на библиотеката, сумата 2 лева или 5 лева. Въ първия случай ще се ползува съ 20%, а въ втория — съ 30% отстъпка отъ цѣната на отдѣлнитѣ книги. Отстъпката се разбира тъй: абонатъ, който е внесълъ 2 лева, ще има право да получи книги за 2 лева и 40 ст.; абонатъ, който е внесълъ 5 лева, ще има право да получи книги за 6 лева и 50 ст. Цѣната на всѣка печатна кола (16 страници)

отъ „Дружеска Бесѣда“ ще се смѣта 10 до 12 стотинки. Абонатътъ или продължава абонамента си съ внасяне на съотвѣтната сума (2 или 5 лева), когато послѣдната негова вноска е изчерпана, или, най-малко, внася още толкова, колкото е потрѣбно за допълнение до цѣната на новоизлѣзлата книга, която желае да получи. (Примѣръ: абонатътъ има остатъкъ 0·50 ст., а цѣната на новоизлѣзлата книга е 0·80 ст.; ще е нужно да внесе допълнително още 0·30 ст.).

Новозаписанитѣ абонати получаватъ излѣзлитѣ номера отъ библиотеката.

Редовнитѣ абонати на „Дружеска Бесѣда“ ще получатъ въ края на годината прилична премия: избрано литературно произведение.

Настоятель, който запише 5 до 15 абонати, има право на 10%, отъ 15 абонати нагорѣ — 15% хонораръ отъ сумата на абонаментитѣ; хонорарътъ се одържа при внасянето на сумата.

Книгитѣ могатъ да се изпращатъ и въ обща връзка, обаче имената на абонатитѣ трѣба да се съобщатъ въ администрацията съ указание на точния имъ адресъ.

На книжаритѣ се прави 30% отстъпка отъ номиналната цѣна на книгитѣ и то само при покупка въ брой, — стойността внесена заедно съ поржката.

Пощенскитѣ разноси по изпращане на книгитѣ сж за смѣтка на библиотеката.

Съ наложенъ платежъ книги не се изпращатъ.

Гербови марки не се приематъ.

На разположение сж покани за записване абонати.

Всичко, що се отнася до библиотеката „Дружеска Бесѣда“, адресира се до

Иванъ Н. Ганчевъ,

уредникъ-издатель на библиотеката,

София, (Б-ръ Дондуковъ № 61).